

Saana Lehtinen

Hilla Tiitinen

Marissa Viljanen

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Tulkki (AMK), viittomakielen ja puhevammaisten tulkkaus

Opinnäytetyö, 2023

HARJOITTELUT PUHEVAMMAISTEN TULK- KIEN KOULUTUKSESSA

**Selvitys tulkkien kokemasta kuormituksesta ja näkemyksiä har-
joittelujen kehittämiseksi**

TIIVISTELMÄ

Saana Lehtinen

Hilla Tiitinen

Marissa Viljanen

Harjoittelut puhevammaisten tulkkien koulutuksessa – Selvitys tulkkien kokemasta kuormituksesta ja näkemyksiä harjoittelujen kehittämiseksi

Sivut ja liitteet: 54 sivua, 3 liitettä

Kevät 2023

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Tulkki (AMK)

Tutkimuksellisen opinnäytetyömme tilaajana toimi Sivupersona Oy. Opinnäytetyössä selvitettiin puhevammaisten tulkkien kokemuksia alan opiskelijoiden ohjaamisesta ja sen kuormittavuudesta harjoittelun aikana. Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä tietoa, jonka pohjalta voidaan kehittää Sivupersonan omia harjoittelukäytänteitä tulevaisuudessa.

Opinnäytetyö on toteutettu laadullisen tutkimuksen periaatteita käyttäen. Tutkimusaineisto opinnäytetyöhön kerättiin puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilta. Haastattelut toteutettiin kolmena eri ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastatteluihin osallistui Sivupersonan puhevammaisten tulkkeja kolmesta eri työskentelyalueen tiimistä. Haastattelut litteroitiin prepositiotasolla ja vastaukset jaoteltiin teemoittain.

Haastatteluista saatiin selville, mitkä asiat tulkkien mielestä toimivat jo ja millaisiin asioihin he toivoisivat muutosta. Vastauksista kävi ilmi, että tulkit eivät koe harjoittelijoiden ottamista erityisen kuormittavana. Suurin vastuu ja kuormitus harjoittelijasta koetaan harjoittelun alussa.

Haastatteluiden perusteella voitiin todeta, että tulkit kokevat harjoittelijan kuormittavuuden yksilöllisesti. Kuormittavuuteen vaikuttaa myös harjoittelijan oma asenne harjoittelua kohtaan. Tulkeilta saatujen kommenttien sekä vastausten pohjalta voitiin todeta, että yhteistyö oppilaitosten kanssa koetaan toimivaksi. Tulkit kuitenkin toivoisivat, että oppilaitokset ajoittaisivat harjoittelut töiden kannalta kiireisimmille kuukausille. Haastatteluissa esille nousi myös ajatus siitä, voisiko eri paikkakuntien tiimeillä olla tulevaisuudessa yhteinen harjoittelija. Tällöin harjoittelijan olisi helpompi kerätä harjoittelutunteja, kun tulkkeja sekä asiakkaita olisi enemmän.

Asiasanat: tulkit, puhevammaiset, harjoittelija, harjoittelu, kuormittavuus, ohjaus, laadullinen tutkimus

ABSTRACT

Saana Lehtinen

Hilla Tiitinen

Marissa Viljanen

The practices in the internship of interpreters for people with speech impairments – A report on the workload experienced by interpreters and perspectives for developing internships

54 Pages and 3 appendices

Spring 2023

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Humanities

Interpreter, sign language and Interpretation

The subscriber of this thesis was Sivupersoon Oy (Ltd.). The purpose of this study was to solve how much burden the interpreters of the speech impaired are experiencing during the student internship. The aim of the research was to develop Sivupersoon's own internship practices in the future.

The study was conducted by using a qualitative method where data was accumulated by theme interviews. For this study we interviewed interpreters of speech impaired persons from three different localities. The material from the interview was transcribed at prepositional level and the answers were divided by themes.

The results show what has already worked from the interpreters' perspective and what they hope that would change. The answers show that the interpreters do not feel much pressure about the interns. The respondents stated that the biggest challenges were in the start of the internship.

Further research indicates that interpreters had different experiences how much burden the intern causes. The amount of burden was also affected by the intern's own attitude towards internship. The comments and answers from the interpreters showed that cooperation with educational institutions were perceived to be effective. However, the interpreters would like the educational institutions to schedule the internships during the busiest work months. The interview also brought up the idea of whether teams from different locations could have a shared internship in the future. In that case, it would be easier for the intern to accumulate training hours when there would be more interpreters and clients.

Keywords: interpreter, speech impaired, intern, internship, burden, guidance, qualitative method

SELKOKIELINEN TIIVISTELMÄ

Tekijät: Saana Lehtinen, Hilla Tiitinen ja Marissa Viljanen

Opinnäytetyön nimi: Harjoittelut puhevammaisten tulkkien koulutuksessa –Selvitys tulkkien kokemasta kuormituksesta ja näkemyksiä harjoittelujen kehittämiseksi

Sivumäärä: 54

Liitteiden määrä: 3

Kevät 2023

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Tulkki (AMK)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten puhevammaisten tulkit kokevat harjoittelujen ohjaamisen.

Opinnäytetyössä kerrottiin tulkkien mielipiteitä harjoitteluista ja siitä,

Opinnäytetyön tilaaja on Sivupersoon Oy.

Se on yritys, joka tarjoaa tulkkauspalvelua viittomakielen ja puhevammaisten tulkkausmenetelmillä.

Opinnäytetyön avulla Sivupersoon voi kehittää omien harjoittelujen sisältöä.

Myös oppilaitokset saavat tietoa siitä, miten harjoitteluja voidaan kehittää.

Opinnäytetyötä varten haastattelimme 17 Sivupersoonan puhevammaisten tulkkia.

Haastattelujen tarkoitus oli selvittää, millaiset asiat ovat tulkkien mielestä raskaita harjoittelun ohjaamisessa.

Haastatteluilla halusimme löytää myös ideoita, miten harjoitteluja voidaan kehittää.

Opinnäytetyössä kerrotaan Sivupersoonan puhevammaisten tulkkien mielipiteitä. Haastattelujen vastaukset eivät ole kaikkien puhevammaisten tulkkien mielipiteitä.

Haastatteluissa selvisi, että puhevammaisten tulkit eivät koe harjoittelijoiden ottamista raskaana. Tulkit kokevat positiivisena sellaiset harjoittelijat, jotka ovat oma-aloitteisia ja kiinnostuneita tulkin työstä.

Haastatteluista selvisi myös, että yhteistyö oppilaitosten kanssa toimii hyvin. Tulkit toivovat, että harjoittelujen ajankohdat olisivat niinä kuukausina, jolloin tulkeilla on paljon töitä. Tulkkien ja oppilaitosten yhteistyötä voitaisiin kehittää lisäämällä tietoa harjoittelujen ajankohdista. Tulkit toivoisivat myös sähköistä palautelomaketta, jolla pystyisivät antamaan palautetta harjoitteluista oppilaitoksille.

Asiasanat: tulkit, puhevammaiset, harjoittelija, harjoittelu, kuormittavuus, ohjaus, laadullinen tutkimus

1 JOHDANTO	4
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	5
2.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	5
3 HARJOITTELUT AMMATTIKORKEAKOULUSSA.....	6
3.1 Harjoittelun merkitys opiskelijalle korkeakouluissa.....	6
3.2 Harjoittelut Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen ja puhevammaisten tulkkauksen koulutuksessa	8
3.3 Harjoittelu Sivupersonassa	15
4 PUHEVAMMAISTEN TULKKAUSPALVELU	17
4.1 Puhevammaisuutta aiheuttavat tekijät.....	17
4.2 Puhevammaisten tulkkaus Suomessa	18
4.3 Kelan tulkkauspalvelujen kilpailutus	19
5 OPINNÄYTETYÖN AINEISTON KERUU, ESITTELY JA ANALYYSI	20
5.1 Ryhmähaastattelu aineistonkeruumenetelmänä	20
5.2 Tutkimusjoukko	22
5.3 Haastattelujen toteutus	23
5.4 Aineiston analyysi	24
6 TULOKSET	25
6.1 Harjoittelujaksojen ajankohdat ja pituudet.....	25
6.2 Harjoitteluun sekä tulkkauksilanteisiin pääseminen	27
6.3 Yhteydenpito harjoittelijan kanssa.....	28
6.4 Kelan välitysjärjestelmän vaikutukset harjoittelun aikana.....	29
6.5 Harjoittelijan mukana olo toimeksiantojen eri vaiheissa	30
6.6 Hyvän harjoittelijan ominaisuuksia	33
6.7 Harjoittelijan merkitys tulkin ammattitaidon kehittämisen kannalta.....	34
6.8 Harjoittelukäytänteiden kehittäminen	34
7 POHDINTA	36
7.1 Eettisyys ja luotettavuus.....	36
7.2 Johtopäätökset ja pohdinta	38

LÄHTEET.....	42
LIITE 1. Haastattelukutsu.....	47
LIITE 2. Suostumuslomake.....	48
LIITE 3. Teemahaastattelurunko.....	49

1 JOHDANTO

Harjoittelut ovat keskeisessä osassa ammattikorkeakoulututkintoja. Harjoittelujen tavoitteena on syventää ja soveltaa koulussa opittuja tietoja ja taitoja käytännön työtilanteissa. Opiskelija pääsee kehittämään ja kartuttamaan ammatillista osaamistaan työympäristössä ja asiakastyössä ohjatusti ennen työelämään siirtymistä. Harjoittelu on myös hyvä mahdollisuus verkostoitua, luoda kontakteja sekä tutustua alan palveluntuottajiin. Käytännön harjoittelut ja harjoittelupaikan saaminen onkin erityisen tärkeää opiskelijalle tulevaisuuden työllistymisen näkökulmasta.

Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen ja puhevammaisten tulkkauksen koulutus sisältää yhteensä neljä harjoittelujaksoa. Opiskelijan tulee itsenäisesti hakeutua haluamalleen palveluntuottajalle harjoitteluun. Alan pienuuden vuoksi opiskelijoilla on ollut haasteita sopivan harjoittelupaikan löytämisessä. Palveluntuottajilla ei välttämättä ole tarjota vaadittuja tuntimääriä harjoittelujen suorittamiseksi. Idea opinnäytetyön aiheesta syntyikin harjoittelussa käydyn keskustelun myötä opiskelijoiden harjoittelujaksoista ja niiden tavoitteista. Keskustelussa esiin nousi harjoittelujen suuret ja intensiiviset tuntimäärät sekä harjoittelujaksojen peräkkäiset ajankohdat. Näiden seikkojen vuoksi alalla työskentelevien ammattilaisten kokemaa vastuu uusien tulkkien ohjaamisesta ja perehdyttämisestä on suuri. Tämän vuoksi aihetta on syytä selvittää tarkemmin niin palveluntuottajien kuin oppilaitosten näkökulmasta.

Opinnäytetyön tilaajana ja työyhteistyökumppanina toimii Sivupersoon Oy. Työn lähtökohdانا on tilaajalta noussut tarve selvittää tulkkien kokemuksia ja näkemyksiä opiskelijaharjoittelijoiden ottamisesta erityisesti sen kuormittavuuden näkökulmasta. Opinnäytetyömme aineisto kerättiin Sivupersoonassa työskentelevien puhevammaisten tulkkien ajatuksista ja näkemyksistä ryhmähaastattelujen avulla. Sivupersoon hyödyntää selvityksestä saatuja tuloksia harjoittelukäytänteiden kehittämisessä tulevaisuudessa.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

2.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön työelämäyhteistyökumppani ja tilaaja on tulkkausyritys Sivupersoon Oy. Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää Sivupersoon puhevammaisten tulkkiensa kokemuksia opiskelijaharjoittelijoiden ottamisesta erityisesti kuormittavuuden näkökulmasta. Selvityksen tavoitteena on kerätä tietoa, jonka pohjalta Sivupersoon pystyy kehittämään harjoittelukäytänteitään. Haastattelujen toivotaan herättävän tulkeille uusia näkökulmia harjoittelijoiden merkityksestä oman ammattitaidon kehittämiseksi. Selvitys antaa Diakonia-ammattikorkeakoululle kuvan palveluntuottajien valmiudesta ottaa harjoittelijoita vastaan. Tulokset antavat hyvät lähtökohdat kehittää oppilaitosten harjoittelukäytänteitä sekä vahvistaa oppilaitosten ja työelämän vuoropuhelua, jotta harjoittelut olisivat mielekkäitä sekä opiskelijoille että alan työntekijöille.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset:

1. Mitkä ovat kuormittavia tekijöitä opiskelijaharjoittelijan ohjaamisessa?
2. Kuinka harjoittelukäytänteitä pystyttäisiin kehittämään?

Teimme tutkimuspainotteisen opinnäytetyön, jonka aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui teemoitettu ryhmähaastattelu. Tutkimuspainotteisen opinnäytetyön tavoitteena on kerätä aineistoa ja hyödynnettävää tietoa, jota jälkeenpäin käytetään kehittämisen lähtökohtana (Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2020). Opinnäytetyömme lähtökohtana on työelämästä noussut tarve selvittää ja tuottaa tietoa opinnäytetyön tilaajalle harjoittelukäytänteiden kehittämiseksi.

Selvitystä tulkkauksen koulutuksen harjoitteluista ei ole aiemmin tehty harjoittelujen ohjaajien näkökulmasta, joten selvitys antaa uutta ja merkityksellistä tietoa. Aihe on ajankohtainen, sillä selvityksen tuloksia hyödynnetään Sivupersoonan harjoittelukäytänteiden kehittämisessä lähitulevaisuudessa. Selvitys antaa myös Diakonia-ammattikorkeakoululle ja muille oppilaitoksille hyödyllistä tietoa alan

palveluntuottajien ja työntekijöiden valmiudesta ottaa harjoittelijoita vastaan. Selvitys antaa oppilaitoksille näkemyksiä siihen, mitä asioita harjoittelujaksoissa voitaisiin kehittää. Selvityksestä saadut tulokset ovat hyödyllisiä myös opiskelijoille, sillä opiskelijat pystyvät hyödyntämään niitä harjoitteluun valmistautumisessa sekä harjoittelujen aikana. Opinnäytetyöstä saadut tulokset auttavat vahvistamaan oppilaitosten ja työelämän vuoropuhelua sekä yhteistyötä, jotta työelämäharjoittelut pystytään mahdollistamaan tulevaisuudessakin. Tämä selvitys antaa myös opinnäytetyön tilaajalle pohjan selvittää samoja käytänteitä yrityksen viittomakielen tulkkien näkökulmasta.

3 HARJOITTELUT AMMATTIKORKEAKOULUSSA

3.1 Harjoittelun merkitys opiskelijalle korkeakouluissa

Ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakoulut ovat osa korkeakoulujärjestelmää. Ammattikorkeakoulun tehtävänä on tukea opiskelijan ammatillista kasvua ja antaa työelämän vaatimuksien mukaista korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin sekä tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen. (L 932/2014.) Valtioneuvoston määrittämän asetuksen mukaisesti ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin sisältyy perus- ja ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja, opinnäytetyö sekä ammattitaitoa edistävää harjoittelua, jonka osuus tulee olla vähintään 30 opintopistettä (A 1129/2014). Opetusministeriön koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2007–2012 mukaan koulutuksen sisällöissä pitäisi ennakoida riittävästi työelämän tulevia osaamistarpeita sekä ohjata opiskelijoita orientoitumaan tuleviin työtehtäviin (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2008, s. 50).

Harjoittelut kuuluvat kaikkiin ammattikorkeakoulututkintoihin. Harjoittelujaksot ovat jäsennetty kulkemaan mukana opintojen alusta asti valmistumiseen saakka.

Harjoittelujen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan tiedollista, taidollista sekä ammatillista kyvykkyyttä aidoissa työelämän tilanteissa. Opintojen alkuvaiheessa harjoittelujen pääpaino on ammattialaan tutustumisessa ja erilaisten työtehtävien kokeilussa. Erilaiset kokemukset auttavat opiskelijaa valitsemaan mahdollisen erikoistumisen tai suuntautumisen linjan. Loppuvaiheen harjoitteluissa pääpaino siirtyy oman osaamisen arviointiin ja reflektioon. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-c; Haaga-Helia, i.a.; Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2018, s. 6; Lapin ammattikorkeakoulu, i.a.)

Harjoittelut ovat keskeisessä osassa ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmaa ja muodostavat työelämäyhteistyön kentän (Virolainen, 2006, s. 7). Harjoittelut auttavat opiskelijaa ymmärtämään opiskelun merkityksen työelämän taitovaatimukseen ja avaavat reitin tulevaisuuden työmarkkinoille (Ahola ym., 2005, s. 86). Ne edistävät opiskelijoiden motivaatiota ammatillisessa oppimisessa ja edesauttavat oppimistuloksia positiivisesti (Anttila ym., 2010, s. 17). Kokemuksen kerryttäminen alan ammattilaisten sekä asiakkaiden kanssa on ensiarvoisen tärkeää tulevaisuuden työkenttään tutustumisen sekä verkostoitumisen kannalta.

Koulutuksista saadun ammatillisen osaamisen lisäksi työelämän osaamisvaatimukseen tarvitaan laaja-alaista sivistystä sekä kansalais- ja elämänhallintataitoja (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2010, s. 6). Yleisesti työelämässä työskentelyn tärkeinä piirteinä voidaan pitää joustavuutta, tunneälyä sekä tilannetajua. Työntekijöiltä vaaditaan myös hyviä sosiaalisia- ja asiakaspalvelutaitoja. Koulutusjärjestelmän tulee pystyä tarjoamaan yksilöille tiedolliset, taidolliset ja taloudelliset mahdollisuudet uuden oppimiseen, jotta elinikäinen oppiminen jatkuisi koko elämänkaaren ajan (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2010, s.11). Jatkuvassa oppimisessa työ itsessään tulisi nähdä oppimisen ja osaamisen kehittäjänä (Laitinen-Väänänen ym., 2012, s. 260). Koulutuksen jälkeen vastuu työelämätaitojen kehittamisestä jää opiskelijalle itselleen. Kaikkia työelämän osaamisvaatimuksia ei voi kuitenkaan oppia pelkän teorian perusteella, vaan ne vaativat käytännönharjoittelua. Tällöin harjoittelujen kautta saadut mallit ja esimerkit ovat avainasemassa ammattitaidon kehitymisessä ja ammatti-identiteetin muodostumisessa.

Ammattikorkeakoulut ovat pyrkineet luomaan työelämää vastaavia oppimisympäristöjä (Töytäri & Piirainen, 2014, s. 48). Todellisia tilanteita jäljittelevät simulaatiotilanteet ovat mahdollisuus harjoitella käytännön työtä ohjatusti ja turvallisesti. Kurssit ja simulaatiotilanteet valmistelevat opiskelijoita kohtaamaan oikeita työtilanteita sekä asiakkaita, mutta ne eivät silti korvaa aitoja tilanteita. Työpaikat toimivat ympäristöinä, joissa koulussa opittuja taitoja harjoitellaan, jalostetaan ja kartutetaan (Töytäri & Piirainen, 2014, s. 48). Harjoittelu onkin turvallinen paikka oppia yrittämisen ja erehdyksen kautta. Näin ollen opiskelija pystyy syventämään osaamistaan tuettujen tilanteiden kautta vähitellen itsenäisempään toimimiseen.

Harjoitteluissa alan ammattilaisia seuraamalla opiskelija näkee kuinka teoria kohtaa käytännön. Monia työelämän tilanteita ohjaa eettiset periaatteet ja toimintatavat, joiden soveltaminen ei aina ole niin mustavalkoisia. Työelämässä tapahtuvat muutokset ja haasteet aiheuttavat epävarmuuden tunnetta, joka usein johtaa pohtimaan kuinka jatkaa eteenpäin. Näiden kokemusten ja tekojen käsittäminen johtaa reflektioon. Itsereflektiossa ei ole kyse vain omien ajatusten ja tunteiden kuvailusta, vaan sen tarkoitus on oppia jäsentämään kokemuksia ja hahmottamaan oman toiminnan syy-seuraussuhteita laajemmin. Harjoittelua ohjaava ammattilainen toimii reflektion ohjaajana ja näin edesauttaa opiskelijan työssä oppimista mielekkääseen suuntaan. (Alhanen ym., 2016, s. 47–50.) Henkilökohtaisen palautteen saaminen edesauttaa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden oivaltamista sekä itsereflektion kehittymistä. Erilaisia tilanteita seuraamalla opiskelija saa malleja uusissa olosuhteissa toimimiseen ja oppii soveltamaan taitojaan sekä löytää itselle toimivia työskentelytapoja. Harjoittelut tarjoavat monipuolisen ja tärkeän oppimisympäristön, jossa kerätään taitoja ja oppimiskokemuksia tulevaisuuteen tilanteiden hallitsemiseksi.

3.2 Harjoittelut Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen ja puhevammaisten tulkkauksen koulutuksessa

Suomessa puhevammaisten tulkkipäätöksen voi suorittaa ammattikorkeakoulututkintona Diakonia-ammattikorkeakoulussa Helsingissä ja Humanistisessa

ammattikorkeakoulussa Kuopiossa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-a; Humanistinen ammattikorkeakoulu, i.a.) Puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinnon voi suorittaa myös ammatillisena koulutuksena muun muassa Ammattiopisto Liviassa, Aavossa, Gradiassa sekä Riveriassa (Verner, 2021).

Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen ja puhevammaisten tulkkauksen koulutuksessa opiskelija hankkii kielen ja kommunikaation asiantuntijaosaamisen ja taidot toimia tulkkina asiakastyössä. Opiskelija voi opinnoissaan suuntautua joko viittomakielen tulkkaukseen tai puhevammaisten tulkkaukseen. Opintoihin on mahdollista valita myös syventävistä opinnoista kommunikaation pedagogisen opintokokonaisuuden, josta opiskelija saa valmiudet toimia kommunikaatio-ohjaajana ja opettajana. Lisäksi vapaasti valittaviin opintoihin voi valita kirjoitustulkkauksen opinnot. Koulutus on järjestetty monimuotototeutuksena syksystä 2021 lähtien, ja siinä vuorottelevat lähi- ja etäjäskot sekä harjoittelut. Opinnot ovat laajuudeltaan 240 opintopistettä ja kestävät kokonaisuudessaan neljä vuotta. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-a.) Aiemmin Turussa toimineen kampuksen toiminta siirtyi Helsinkiin kampusrakennemuutoksen myötä, jossa toiminta käynnistyy syksyllä 2023. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-b.)

Kuopiossa järjestettävästä Humanistisen ammattikorkeakoulun tulkkaus ja kommunikaatio-ohjaus koulutuksesta opiskelija saa monipuolisen osaamisen tulkkaukseen, ihmisten väliseen vuorovaikutukseen sekä kielelliseen saavutettavuuteen. Opiskelija hallitsee myös erilaiset kommunikointimenetelmät ja osaa toimia kommunikaatio-ohjaus- ja opetustehtävissä. Opintoihin on valittavissa kirjoitustulkkauksen erikoistumisopinnot. Koulutus on järjestetty monimuotototeutuksena syksystä 2021 lähtien. Monimuotototeutus koostuu itsenäisestä opiskelusta, verkkokoulutuksista, harjoitteluista sekä lähiopetuspäivistä Kuopion-kampuksella. Opinnot ovat laajuudeltaan 240 opintopistettä ja kestävät kokonaisuudessaan neljä vuotta. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, i.a.)

Puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinnon koulutus järjestään ammattiopistoissa ja ammatillisina koulutuksina eri oppilaitoksissa. Tutkinto on tarkoitettu henkilöille, joilla on pohjalla jokin sosiaali-, terveys- tai kasvatustutkinto sekä aiempaa kokemusta puhevammaisista asiakkaista ja puhetta tukevien

ja korvaavien menetelmien käytöstä. Tutkintonimikkeen mukaisesti opiskelija saa valmiudet toimia puhevammaisten tulkkina ja antaa kommunikaatiomenetelmien ohjausta puhevammaisten henkilöiden lähipiirille. Opiskelu järjestetään monimuoto-opiskeluna, joka koostuu itsenäisestä opiskelusta, verkko-opiskelusta, lähiopiskelupäivistä sekä oppimistehtävistä. Opiskelijan tulee hakeutua harjoitteluun, jossa hän perehtyy puhevammaisten tulkin työhön sekä kommunikaatiomenetelmien ohjauksen harjoitteluun. Opiskelija osoittaa ammatillisen osaamisensa näytöissä. Opinnot ovat laajuudeltaan 180 osaamispistettä ja kestävät noin 1,5 vuotta. Opintokokonaisuus muodostuu kolmesta pakollisesta tutkinnon osasta (yht. 140 osaamispistettä), joiden lisäksi suoritetaan 40 osaamispisteen laajuinen valinnainen tutkinnon osa. (Gradia, i.a.)

Tämän opinnäytetyön aihe on rajattu tarkastelemaan Diakonia-ammattikorkeakoulun puhevammaisten tulkkikoulutuksessa järjestettäviä harjoitteluja ja niiden sisältöjä sekä tavoitteita. Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen ja puhevammaistentulkki koulutus muuttui vuonna 2021 päivätoteutuksesta monimuoto-toteutukseksi. Muutos ei vaikuta olemassa olevan opetussuunnitelman sisältöön. Koulutus rakentuu kahdeksasta lukukaudesta, jotka on nimetty teemoittain. Opetussuunnitelma koostuu eri opintokokonaisuuksista, joihin kuuluvat ammattiopinnot sisältävät yhteensä 30 opintopisteen laajuisen harjoittelukokonaisuuden. Kokonaisuus rakentuu neljästä käytännönharjoittelusta sekä projektiopinnoista, joiden opintojaksokohtainen laajuus on 5–10 opintopistettä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2019.)

Taulukko 1. Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen ja puhevammaisten tulkkauksen koulutuksen vuoden 2019 opetussuunnitelman harjoittelut

Opintojakson nimi	Ajankohta	Opintopisteet
Harjoittelu 1	4. lukukausi	5 op
Harjoittelu 2	6. lukukausi	5 op
Harjoittelu 3	7. lukukausi	5 op
Harjoittelu 4	8. lukukausi	10 op
Projektiopinnot	7. lukukausi	5 op

Harjoittelut ovat tavoitteellista ammattitaitoa edistävää opiskelua, johon sisältyy sekä muiden työn seuraamista että varsinaista työskentelyä. Eri opintokokonaisuuksien kurssit tukevat ja määrittävät siihen sisältyvien harjoittelujen sisältöjä ja tavoitteita. Opiskelija hyödyntää kursseilta opittuja taitoja sekä käytäntöjä ja soveltaa niitä työelämässä harjoittelun kautta. Oppimista tapahtuu käytännönharjoittelun lisäksi itsereflektoinnin ja purkukeskustelujen aikana. Harjoittelun ohjaaja seuraa ja ohjaa opiskelijan toimintaa sekä tukee tämän ammatillista kehitystä harjoittelun ajan. Ohjaajalle maksetaan ohjaustyöstä viikkokohtainen korvaus. Harjoittelujen ja projektiopintojen myötä opiskelija verkostoituu ja luo kontakteja erilaisiin työpaikkoihin, jotka voivat mahdollistaa tulevaisuuden työllistymisen. Opiskelija saa ohjaavalta opettajalta ohjausta harjoittelun kokonaisuudesta ja suoritustavoista sekä neuvoa hakemuksen kirjoittamiseen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-c.) Opiskelija saa harjoitteluun hakemisesta taitoja ammatilliseen työnhakuun tulevaisuudessakin.

Tulkkausalan harjoittelupaikkojen saamiseksi ei ole valmista harjoittelupaikkavarauksjärjestelmää tai listaa mahdollisista harjoittelupaikoista, vaan vastuu paikan hakemisesta on opiskelijalla itsellään. Opiskelijan tulee itsenäisesti lähettää hakemuksia eri palveluntuottajille ja hakeutua kiinnostuksen mukaan harjoitteluun valitsemaansa paikkaan. Mahdollisia harjoittelupaikkoja varsinaisten tulkkausyritysten lisäksi ovat esimerkiksi järjestöt ja liitot, päiväkodit ja erityiskoulut, sairaalan kuntoutusosastot, toimintakeskukset sekä asumispalveluyksiköt. Monet tulkkausalan yritykset toivovat opiskelijalta tulkkausnäytteitä, jotka opiskelija kuvaa ja valmistaa omatoimisesti.

Diakin harjoittelut noudattavat sisällöltään samaa rakennetta. Opintojakso alkaa ohjeistuksista, joissa käydään läpi harjoittelujakson sisällöt, tavoitteet sekä suoritustavat ohjaavan opettajan johdolla. Opiskelija tekee harjoitteluhakemuksen valitsemaansa harjoittelupaikkaan ja kuvaa tarvittavat tulkkausnäytteet hakukohteen vaatimusten mukaisesti. Harjoittelupaikan saamisen jälkeen opiskelija täyttää ja allekirjoittaa harjoittelusopimuksen sekä tavoite- ja arviointilomakkeen. Opiskelijan tulee määrittää lomakkeeseen tavoitteet kyseiselle harjoittelujaksolle.

Ennen harjoittelua suoritettavan työskentelyn ajallinen laajuus 15–20 tuntia harjoittelujaksosta riippuen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-d.)

Harjoittelujen aikana tapahtuvan työskentelyn yhteenlaskettu laajuus on kolmessa ensimmäisessä harjoittelussa 90 tuntia ja neljännessä harjoittelussa 220 tuntia. Harjoittelun vaaditut tuntimäärät kerätään työelämän ympäristössä toimimisesta sekä opiskelijan itsenäisen työskentelyn kautta. Itsenäiseen työskentelyyn kuuluu tuntiseurantalomakkeen täyttäminen sekä oppimispäiväkirjan pitäminen. Varsinaisten harjoittelutuntien kerääminen tapahtuu työelämän oppimisympäristössä ja sen ajalliseksi laajuudeksi on määritetty 90 tai 150 tuntia riippuen kyseessä olevasta harjoittelujaksosta. Tähän tuntimäärään voi sisällyttää tietyn määrän peruuntuneita toimeksiantoja, tulkkaukseen valmistautumiseen ja materiaalin tuottoon käytettyä aikaa sekä tulkin tai ohjaajan kanssa kuljettuja matkoja harjoittelupaikalle. Hyödynnettäviä tunteja voidaan kerätä myös harjoittelupaikan sisäisistä palavereista, koulutuksista sekä asiakas- ja verkostotapaamisista. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-d.) Opiskelijalla on myös mahdollisuus kerätä harjoittelutunteja seuraamalla muita alaan liittyviä seminaareja ja luentoja 20 tunnin verran.

Harjoittelun päätteeksi opiskelija täyttää itsearvioinnin ja pitää arviointikeskustelun harjoittelun ohjaajan kanssa. Harjoittelusta laaditaan kullekin harjoittelujaksolle tarkoitettu oppimistehtävä, kuten raportti tai portfolio. Opiskelijan tulee osallistua yhteisiin purkukeskusteluihin muiden ryhmäläisten ja ohjaavan opettajan kanssa. Työmäärältään harjoittelujakson loppuun sijoittuvaan työskentelyyn on ajallisesti laskettu 15–25 tuntia aikaa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-d.)

Taulukko 2. Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen ja puhevammaisten tulkkauksen koulutuksen vuoden 2019 opetussuunnitelman harjoittelujaksojen ajalliset kestot ja tuntimääräiset laajuudet eriteltynä harjoittelun eri vaiheissa.

Harjoittelujakso	Laajuus ja kesto	Ennen harjoittelua	Harjoittelun aikana	Harjoittelun jälkeen
Harjoittelu 1	135 h, 4 viikkoa	15–20 h	80–90 h	15–25 h
Harjoittelu 2	135 h, 4 viikkoa	15–20 h	80–90 h	15–25 h
Harjoittelu 3	135 h, 4 viikkoa	15–20 h	80–90 h	15–25 h
Harjoittelu 4	270 h, 8 viikkoa	20 h	150 h	30 h

Ensimmäinen harjoittelu HAA01 suoritetaan 4. lukukaudella ja sen ajoitettu kesto on 4 viikkoa. Harjoittelun kokonaislaajuus on 135 tuntia, joista työelämän oppimisympäristössä kerättävä tuntimäärä on 80–90 tuntia. Harjoittelun tavoitteena on tutustua viittomakielen ja puhevammaisten tulkin sekä kommunikaatio-ohjaajan työnkuvaan ja työtehtäviin. Ensimmäisessä harjoittelussa opiskelija on enemmän seuraajan ja havainnoijan roolissa. Opiskelija tapaa asiakasryhmiin kuuluvia henkilöitä ja oppii ottamaan heihin kontaktia. Keskeisenä tavoitteena on osallistua erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja päästä käyttämään eri kommunikaatiomenetelmiä ohjaajan tukemana monipuolisissa tilanteissa. Osaamistavoitteina on myös eettisten periaatteiden hallitseminen ja harjoittelupaikkahakemuksen laatiminen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-d.)

Toisessa HAA02 harjoittelussa keskeisenä tavoitteena on kehittää ammatillisuutta ja omaa ammatti-identiteettiä. Harjoittelu toteutetaan 6. lukukauden aikana ja sen suorittamiseen on varattu aikaa 4 viikkoa. Harjoittelun kokonaislaajuus on 135 tuntia, josta työympäristössä kerättävän tuntimäärän osuus on 80–90 tuntia. Opiskelija jatkaa aiemmissa opintojaksoissa opittujen tietojen ja taitojen harjoittelua käytännössä. Opiskelija perehtyy tulkin ja opettajan työhön käytännössä ja tarkastelee omaa roolia tulkkiopiskelijana. Ammattietiikkaa syvennetään eettiseen reflektointiin. Harjoittelussa työskennellään vahvasti työelämän kanssa. Opiskelija kehittää edelleen työkielten, -menetelmien, sekä -välineiden hallintaa

ja harjoittelee tulkkausta ja opettamista ohjaajan tukemana perustason tilanteissa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-d.)

Kolmas HAA03 harjoittelu suoritetaan 7. lukukaudella, ja sen kokonaislaajuus on 135 tuntia. Harjoittelun suorittamiseen on varattu aikaa 4 viikkoa, josta 80–90 tuntia tulee kerätä työelämän oppimisympäristössä. Harjoittelussa opiskelija syventää entisestään osaamistaan työelämässä. Opiskelija osaa soveltaa tulkin ammatillisia menetelmiä sekä tulkata ja toimia ohjaajan tukemana monipuolisissa tilanteissa. Osaamistavoitteena on työelämän pelisääntöihin tutustuminen ja eettisen osaamisen sekä reflektoinnin syventäminen entistä itsenäisemmin. Opiskelija pääsee harjoittelemaan myös oman työn johtamista ja työhyvinvointia. Lisäksi opiskelija tutustuu tulkkauspalvelun tuottajiin, yrittäjyyteen ja järjestötyön mahdollisuuksiin työelämässä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-d.)

Opintojen viimeinen HAA04 harjoittelu sijoittuu opintojen loppuun 8. lukukaudelle. Opintojen pisimmän harjoittelujakson laajuus on yhteensä 270 tuntia ja sen suoritukseen on varattu aikaa 8 viikkoa. Kokonaistuntimäärästä 150 tuntia tulee suorittaa työelämän tilanteissa palveluntuottajalla. Viimeistään tämän harjoittelun aikana opiskelijan tulisi päästä tulkkaamaan oikeissa tulkkaustilanteissa. Tavoitteena on osata kääntää ja tulkata itsenäisesti ohjaajan tukemana monipuolisissa tilanteissa. Opiskelija vahvistaa ja syventää osaamistaan tulkkauksessa, kääntämisessä ja opetuksessa. Ammatillisten työmenetelmien hallinnan lisäksi opiskelija osaa myös arvioida menetelmien käyttöään laajemmin. Tavoitteena on laaja-alainen reflektointi, eettisen pohdinnan syventäminen ja oman ammattitaidon tavoitteellinen kehittäminen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-d.) Viimeisessä harjoittelussa opiskelija valmistautuu tutkinnon viimeisteleviin loppukokeisiin ja työelämään siirtymiseen.

Projektiopinnot HAA05 ovat osana tulkkauksen koulutusohjelman opintoja ja ne sijoittuvat 7. lukukaudelle. Kurssin aikana opiskelija tutustuu projektityöskentelyn eri vaiheisiin ja oppii arvioimaan sen onnistumista. Opiskelijaryhmä toteuttaa projektin yhteistyössä valitsemansa työelämätahon kanssa. Projektin aikana opiskelijat ovat tiiviisti yhteistyössä työelämään ja harjoittelevat tarkoituksenmukaista ja vaikuttavaa viestintää. Opiskelija harjoittelee luomaan hyvää projektikulttuuria ja

oppii työskentelemään asiakaslähtöisesti ja tavoitteellisesti. Projektin toteuttamisessa harjoitellaan myös digitaalisten työvälineiden ja tapojen käyttöä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-d.)

3.3 Harjoittelu Sivupersoonassa

Sivupersoonana on tulkkausalalla toimiva palveluntuottaja, joka tarjoaa viittomakielen, puhevammaisten tulkkauksen sekä kommunikaatio-opetuksen palveluja. Yrityksen tavoitteena on mahdollistaa asiakkaillensa ymmärretyksi ja kuulluksi tuleminen missionaan rajattoman kommunikaation maailma. Yrityksessä työskentelee yli 80 alan ammattilaista ympäri Suomea Varsinais-Suomessa, Uudellamaalla, Kanta-Hämeessä, Satakunnassa, Pirkanmaalla, Pohjanmaalla, Keski-Suomessa ja Pohjois-Suomessa. (Sivupersoonana, i.a.-a.)

Sivupersoonana ottaa tulkkausalalan harjoittelijoita vastaan kaksi kertaa vuodessa syksyisin ja keväisin. Haut järjestetään erikseen viittomakielen sekä puhevammaisten tulkkioiskelijoille. Hakeminen tapahtuu hakulomakkeen kautta, johon kirjataan harjoittelua koskevat tiedot muun muassa harjoittelun ajankohdasta, laajuudesta ja sekä tavoitteista. Lisäksi viittomakielen tulkkioiskelijoilta toivotaan tulkkausnäytettä ja puhevammaisten tulkkioiskelijoilta esittelyvideota itsestään. (Sivupersoonana, i.a.-b.)

Sivupersoonan toiminta on jaettu alueittain omiin tulkkitiimeihin. Jokaisella alueella on oma tiimivastaavansa, joka toimii tulkkien esihenkilönä. Jokaisella alueella on omat tiiminsä, jossa on mukana sekä viittomakielen- että puhevammaisten tulkkia. Tällä hetkellä paikkakunnat Helsinki, Turku, Pori sekä yhdistettyinä Tampere ja Hämeenlinna, Jyväskylä ja Kuopio sekä Pohjoinen ja Pohjanmaa muodostavat kuusi eri tiimiä, joista jokainen voi ottaa yhden harjoittelijan kerralla harjoitteluun sekä viittomakielen että puhevammaisten tulkkauksen pariin. (Maarit Costiander, puhevammaisten tulkki, henkilökohtainen tiedonanto 3.1.2023.)

Sivupersoonana keskittyy tarjoamaan laadukkaan harjoittelun, jossa harjoittelijaa ohjataan ja tuetaan koko harjoittelun ajan. Harjoittelija pääsee seuraamaan ja suorittamaan harjoittelua tiimin sisällä työskentelevien tulkkien kanssa. Yrityksen harjoittelun mottona toimii ”kolme kovaa koota” eli kysy, kummastele ja kyseenalaista. Harjoittelun tarkoituksena on nostaa ihmetyttäviä ja kummastuttavia asioita esille ja keskustella niistä tulkkien kanssa. Pohdiskelevat keskustelut haastavat myös tulkkia kehittämään itseään ja pohtimaan erilaisia toimintatapoja. (Sivupersoonana, i.a.-c.)

Sivupersoonalla on omat harjoittelukäytänteet. Harjoittelijan ottamista varten on tehty valmiiksi selkeät materiaalit, joita jokainen Sivupersoonan työntekijä voi hyödyntää. Valmista materiaalia on esimerkiksi siitä, milloin on Sivupersoonan harjoittelijoiden hakuaika ja millä perusteilla harjoittelijat valitaan. Myös perehdytys- ja palautekeskusteluun on tehty valmiit rungot. Valmiina löytyy mallitekstejä, joita voi hyödyntää ensimmäisissä viesteissä harjoittelijalle ennen tämän harjoittelun alkua. Tiimipalavereissa valitaan tulevan harjoittelun ohjaaja eli vastuuhjaaja halukkuuden mukaan. Jos tiimin sisällä ei nouse kiinnostusta vastuuhjaajan tehtävään, voi olla, että harjoittelijoita ei sillä hetkellä oteta. Sivupersoonana maksaa vastuuhjaajalle rahallisen korvauksen harjoittelijan ohjaamisesta sekä pienen bonukset tulkeille, joiden tulkkaukskeikoille harjoittelija on päässyt mukaan. (Maarit Costiander, puhevammaisten tulkki, henkilökohtainen tiedonanto 26.1.2023.)

Harjoittelu Sivupersoonassa alkaa aina perehdytyksellä. Perehdytyksessä käydään läpi Sivupersoonan harjoittelu käytänteet sekä allekirjoitetaan vaitiolosopimus. Vastuuhjaaja käy läpi harjoittelijan kanssa myös perustiedot harjoitteluun liittyen, kuten toimeksiannoille liikkuminen. Tiimin tulkkien ja harjoittelijan kesken tehdään WhatsApp-ryhmä, johon harjoittelija tekee itsestään lyhyen esittelyvideon sekä kertoo tulevan harjoittelunsa tavoitteista. Harjoittelija opettelee avaamaan oman tulkkikalenterinsa, jossa hän ilmoittaa tulkeille minä päivinä on käytettävissä seuraavalla viikolla. Näiden tietojen pohjalta tulkit voivat varata harjoittelijan mukaan omille toimeksiannoilleen. Kun tulkki on varannut harjoittelijan tietyille toimeksiannoille, hän välittää harjoittelijalle tarkemmat tiedot tulevasta toimeksiannosta yksityisviestillä tai puhelulla niin, että asiakkaiden tietoturva säilyy.

Tulkki kertoo harjoittelijalle toimeksiantoon liittyvistä käytänteistä ja asiakkaan perustiedot. Harjoittelijan kanssa sovitaan myös kulkemisesta toimeksiannolle ja mahdollisista yhteiskyydeistä. Harjoittelun päätyttyä harjoittelijalle lähetetään aina palautekysely harjoitteluun liittyen. (Maarit Costiander, puhevammaisten tulkki, henkilökohtainen tiedonanto 26.1.2023.)

4 PUHEVAMMAISTEN TULKKAUSPALVELU

4.1 Puhevammaisuutta aiheuttavat tekijät

Puhevammaisella henkilöllä tarkoitetaan kuulevaa ihmistä, joka ei selviä arjen kommunikointitilanteista puheen avulla. Puhetta voi olla vaikea tuottaa tai sitä voi olla vaikea ymmärtää. Puhevammaan voi liittyä myös kirjoittamis- sekä lukemisvaikeuksia. Suomessa on noin 65 000 henkilöä, joilla on eriasteisia puhe- tai kommunikaatiovaikeuksia. Noin 30 000 heistä käyttää puhetta korvaavaa kommunikaatiomenetelmää. (Kehitysvammaliitto, i.a.) Puhe- ja kommunikaatiovaikeudet voivat johtua puhe- tai ääntöelimistön toimimattomuudesta tai henkilön vaikeudesta ymmärtää erilaisia kielellisiä ilmaisuja. Kommunikointia ja toisten ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa olemista voi haitata aivojen kehitykselliset häiriöt, jotka rajoittavat henkilön kykyä vuorovaikutukseen toisten ihmisten kanssa. Esimerkiksi henkilön kyky havaita toisten ihmisten viestintää, ympäristöä sekä kyky reagoida niihin on rajoittunut. Synnynnäiset kommunikaatiovaikeudet voivat liittyä esimerkiksi CP-oireyhtymään, kehitysvammaisuuteen, autismikirjoon sekä lasten kehityksellisiin kielihäiriöihin. (Papunet, 2021.) Ihminen voi menettää puhekykynsä tai kielelliset taitonsa myös äkillisesti tai etenevän neurologisen sairauden tai vamman takia (Papunet, 2020).

Korpilahden (2011) mukaan kielihäiriöstä puhutaan silloin, kun henkilö ei kykene kommunikaatioon tai oppimiseen kielen välityksellä. Siihen liittyy usein sosiaalisia, emotionaalisia sekä koulumenestykseen liittyviä ongelmia. Lievät kielihäiriöt

ovat lapsilla tavallisia ja lievästi kielihäiriöiset lapset useimmiten sopeutuvat ongelmitta ympäristöön. Heikoimmassa asemassa ovat lapset, joilla on ongelmia puheen ymmärtämisen sekä tuottamisen kanssa. Lastenlääkäri, puheterapeutti sekä erityisopettaja arvioivat kielellisiä taitoja niiden eri osa-alueilta. Kielihäiriön oireet korostuvat eri ikäkausina eri tavoin sekä muuttuvat lapsen kasvaessa. (Launonen & Korpijaakko-Huuhka, 2011, s. 40.)

4.2 Puhevammaisten tulkkaukset Suomessa

Suomen peruslain mukaan ketään ei saa syrjiä kielen tai vammaisuuden perusteella. Jokaisella henkilöllä on sananvapaus, joka sisältää oikeuden ilmaista, julkistaa sekä vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään estämättä. Viittomakieltä käyttävät tai vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevat henkilöt on turvattu laissa. (A 731/1999, 6§, 12§, 17§.) Laki vammaisten henkilöiden tulkkaukspalvelusta edistää ja turvaa vammaisen henkilön mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa yhdenvertaisena jäsenenä. Tulkkaukspalvelusta on määritelty pienin tuntimäärä, jota vammaiselle henkilölle on hänen tarpeidensa mukaan järjestettävä kalenterivuoden aikana. (A 133/2010, 1§, 6§.) Tulkkaukspalvelun tehtävänä on mahdollistaa puhevammaiselle henkilölle kanssakäyminen toisten ihmisten kanssa. Tulkille voi olla tarvetta esimerkiksi työssä, opiskelussa, harrastamisessa, asioimisessa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai muussa arjen toiminnassa. (Tikoteekki, i.a.)

Puhevammaisen henkilö voi hakea Kelalta oikeutta tulkkaukspalveluun. Palvelun käyttöoikeus edellyttää toimivan kommunikointikeinon sekä henkilön tulee pystyä tulkkauksen avulla ilmaisemaan omaa tahtoaan ja itseään. Tulkkaukspalvelua voidaan tarjota kaiken ikäisille. Tulkkaukspalvelua myönnetään puhevammaisille henkilöille 180 tuntia vuodessa ja lisätunteja on mahdollista hakea. Kelan tulkkaukspalvelun käyttö on ilmaista. (Kela, 2023-a.) Tulkin voi tilata Kelan sivuilta täytettävällä lomakkeella, tekstiviestillä, soittamalla, sähköpostilla, etäpalvelussa tai kirjeellä. Tilaukseen tulee ilmoittaa henkilön koko nimi, syntymäaika ja asiakasnumero. On myös tärkeää ilmoittaa tilauksen aihe, tulkkauksen päivämäärä ja mihin aikaan tulkkaukset alkavat ja loppuvat. Ilmoitettava on myös, haluaako lähi- vai

etätulkkausta. (Kela, 2023-b.) Puhevammaisen henkilö voi tehdä itsellensä tulkkilistan. Tulkkilistaan henkilö on voinut merkitä missä tulkkauksissa haluaa ketäkin tulkkia käytettävän, esimerkiksi harrastuksessa tai lääkärissä. Tulkkilistan tehtävänä on varmistaa, että jokainen saa laadukasta, kokonaisvaltaista ja toimivaa tulkkauspalvelua. Tulkkilistan käyttö ei ole pakollista. (Kela, 2023-c.)

Tulkit ovat kieliasantuntijoita. Kieliasiantuntijalla tarkoitetaan kielten kulttuurien, monikielisenviestinnän, kääntämisen ja tulkkauksen ammattilaisia. Tulkin työ perustuu vahvaan ammattietiikkaan ja ammattisäännösten noudattamiseen. Tulkin tehtävänä on tulkata neutraalisti ja puolueettomasti kieleltä toiselle. Tulkin työkuvaan kuuluu myös valmistautuminen. Tulkin työssä tarvitaan laaja-alaista kokonaisuuksien hallintaa, hyvää ilmaisutaitoa, laajaa yleissivistystä ja kielellistä tyyliä. Tärkeinä taitoina pidetään myös kriittistä ajattelua, kykyä analysoida sekä taitoa etsiä tietoa. Tulkeilta vaaditaan hyvää paineensieto- ja keskittymiskykyä sekä nopeaa reaktio- ja hahmotuskykyä. (Kieliasiantuntijat ry, i.a.) Puhevammaisten tulkit ovat perehtyneet erilaisiin kommunikaatiokeinoihin ja ymmärtävät, miten erilaiset häiriöt ja vammat voivat vaikuttaa kommunikointiin. Tulkin tulee työssään kunnioittaa asiakkaan aloitteenteko- ja itsemääräämisoikeutta. (Suomen puhevammaisten tulkit, 2020.)

4.3 Kelan tulkkauspalvelujen kilpailutus

Kela järjestää puhevammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun Suomessa määritellyn tulkkauspalvelulain nojalla. Palvelut hankitaan ulkopuolisilta palveluntuottajilta kilpailutuksen avulla. (Kela, 2022-a.) Hankinta tehdään kuudella hankinta-alueella, jotka ovat Pohjoinen-, Pohjanmaa-, Itäinen-, Keskinen-, Läntinen- sekä Uudenmaan hankinta-alue (Kela, 2023-d). Viimeisin hankintapäätös koskee vuosina 2023–2024 tapahtuvaa palveluntuottamista. Palveluntuottajat on valittu vuonna 2022 (Kela, 2022-b). Kelan kilpailutusjärjestelmä vaikuttaa vahvasti tulkkauksen ammattialaan siksi, että Kela välittää noin 90 % Suomen tulkkauksista. Kilpailutuksessa yritykset saavat pisteitä hinnasta ja laadusta. Tulkin koulutuksen lisäksi huomioidaan myös tulkin kokemusvuodet. Tällöin uudet tulkit, joilla on vähän kokemuspisteitä jäävät helposti kilpailutuksen ulkopuolelle palvelun tarjoajan

puolesta. Tulkkausyritykset jättävät nuoria tulkkeja pois tarjouksesta, ettei yritys menettäisi laatupisteitä Kelan kilpailutuksessa. (Akavan Erityisala, 2017.) Ajan-kohtaiset sopimukset ja päätyneen kilpailutuksen tulokset tulkkauspalveluihin liit-tyen on löydettävissä Hilmasta, joka on julkisten hankintojen palvelu, jota Kela on kilpailutuksessa käyttänyt. (Hilma, 2023).

5 OPINNÄYTETYÖN AINEISTON KERUU, ESITTELY JA ANALYYSI

5.1 Ryhmähaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Haastattelu on keskustelu, joka tähtää tiedon keräämiseen ja jolla on jokin en-nalta päätetty tarkoitus (Hirsjärvi & Hurme, 2001, s. 42). Haastattelun avulla py-ritään tuottamaan tietoa ja aineistoa, joka vastaa tutkimuskysymykseen (Hyväri-nen ym., i.a.). Tutkimusmenetelmänä haastattelun etu on sen joustavuus. Jous-tavuuden avulla vastauksia voidaan tarkentaa ja käydä niistä syvempää keskus-telua. Tämä auttaa oikaisemaan väärinymmärryksiä ja saamaan tietoa halutuista asioista mahdollisimman tarkasti. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 73.)

Keräsimme opinnäytetyömme aineiston puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Tässä haastattelumuodossa teema, eli aihealue, rajaa ja ohjaa keskustelun ete-nemistä. Teeman avulla pyritään saamaan ilmiöstä laaja kokonaiskuva, joten ky-symykset eivät saa olla liian yksityiskohtaisia. Teemahaastattelun vastauksista syntyy uusia näkökulmia, jotka syventävät keskustelua ja vievät sitä eteenpäin. (Kananen, 2012, s. 61.) Tässä haastattelumuodossa kysymykset voidaan esittää missä tahansa järjestyksessä tai sanamuodossa vapaasti muotoiltuna. Ne esite-tään usein avoimina, jolloin niihin voidaan vastata omin sanoin ja mahdollisim-man vapaasti. Haastattelussa on kuitenkin huomioitava kysymysten sisältämien rajausten, muotoilujen sekä tyylien vaikutus saatavaan aineistoon (Hyvärinen ym., i.a).

Toteutimme haastattelun ryhmähaastatteluna, jossa opinnäytetyömme tutkimuskysymykset rajaavat haastattelun näkökulmaa. Ryhmähaastattelulla tietoa voidaan kerätä tehokkaasti ja samanaikaisesti useammalta vastaajalta (Hirsjärvi & Hurme, 2001, s. 63). Keskustelimme toimeksiantajan kanssa siitä, millaisia asioita haastatteluissa halutaan selvittää ja nostaa esille. Keskityimme laatimaan kysymyksiä, joihin haastateltavat henkilöt pystyvät vastaamaan avoimesti, mutta kuitenkin niin, että vastaukset olisivat laadukkaita ja tarpeeksi kattavia. Jotta harjoittelukäytänteitä pystytään kehittämään kokonaisvaltaisesti, tarkastelimme kuormittavien tekijöiden lisäksi myös jo toimivia toimintaperiaatteita. Harjoittelun on tarkoitus olla mielekäs kokemus sekä opiskelijoille että alan työntekijöille. Tämän vuoksi emme halunneet keskittyä vain kuormittaviin tekijöihin, joten annoimme vastaajille mahdollisuuden kertoa aiheesta laajemmassa näkökulmassa.

Ryhmittelimme haastattelukysymykset niitä koskevien aihepiirien mukaisesti laajemmiksi teemoiksi. Pohjana käytimme työelämäyhteistyökumppanin esiin nostamia ydinsisältöjä ja toimeksiantajan kanssa käydyn keskustelun pohjalta laatimamme kysymyksiä. Haastatteluteemoja suunnitellessa halusimme nostaa esiin sekä työelämäyhteistyökumppania, harjoittelijaa että oppilaitosta koskevia kysymyksiä. Usein harjoittelijat keräävät harjoittelutunteja osallistumalla tulkkaustilauksiin tulkin kanssa. Tämän vuoksi halusimme nostaa tarkasteluun erityisesti harjoittelijan läsnäolon toimeksiantojen eri vaiheissa. Haastattelun edetessä saattaa nousta esille mahdollisia kehittämiskohteita, joten jätimme kehittämisen viimeisenä käsiteltäväksi teemaksi. Lopussa on helpompi koota yhteen jo keskustelun aikana nousseet kehittämiskohteet sekä pohtia uusia näkökulmia harjoittelukäytänteiden kehittämiseksi.

Laadimme teemahaastattelulle rungon (Liite 3), jotta haastattelu etenisi sujuvasti ja kaikki aiheet tulisi käsiteltyä haastattelun aikana. Runkoon jaoteltiin ylätasolla haastattelussa käsiteltävät aihealueet eli teemat. Ryhmittelimme niiden alle kyseiseen teemaan liittyviä kysymyksiä. Pyrimme pitämään kysymykset laajoina, jotta haastateltavat pystyivät vastaamaan niihin mahdollisimman vapaasti. Kokosimme avuksi myös lisäkysymyksiä, joiden avulla pystytään tarvittaessa selkeyttämään ja syventämään vastauksia.

Haastattelujen toivottiin herättävän keskustelua ja nostamaan esiin erilaisia näkökulmia ja mielipiteitä opiskelijoiden ottamisesta harjoitteluun. Kokemusten jakaminen harjoittelijoiden mukana olemisesta ja ohjaamisesta voi antaa tulkeille uusia hyödyllisiä toimintatapoja jatkoa ajatellen. Esiin nousseiden keskustelujen avulla tulkit voivat saada lähtökohtia ymmärtää harjoittelijan ottamisen merkityksen myös oman ammattitaidon kehittämiseksi.

Haastattelija on suuressa roolissa haastattelun onnistumisen näkökulmasta. Ennen haastatteluja perehdyimme haastattelijan rooliin sekä haastattelutilanteen tyypillisiin toimintatapoihin. Haastattelijan tulee suhtautua haastatteluun avoimesti ja ennakkoluulottomasti. Tavoitteena on ohjailla vastauksia mahdollisimman vähän, vaikkakin asetettu tutkimuskysymys ja tietty aihepiiri rajaa vastauksia joka tapauksessa. (Laine, 2015, s. 39.) Haastattelijan tulee huomioida kaikki osallistujat ja huolehtia puheenvuorojen jakautumisesta ryhmässä tasapuolisesti (Cohen ym., 2018, s. 527).

5.2 Tutkimusjoukko

Tutkimusjoukko muodostui kolmesta Sivupersonan puhevammaisten tulkkien eri työskentelyalueiden tiimeistä toimeksiantajan päätöksellä. Valintaan vaikutti tarpeeksi laajan haastattelujoukon saaminen sekä monipuolinen osallistujajoukko eripuolilta Suomea. Haastattelukutsu (Liite 1) lähetettiin yhteensä seitsemälletoista (17) Sivupersonassa työskentelevälle puhevammaisten tulkille. Varsinaiseen haastatteluun osallistui yksitoista (11) tulkkia. Anonymiteetin säilyttämiseksi tiimikohtaisia määriä ja paikkakuntiin liittyviä tietoja ei kerrota. Tarvittaessa nimesimme tiimit numeroiden 1–3 mukaisesti haastattelujen järjestyksen perusteella.

Haastattelemamme tulkit ovat kouluttautuneet ammattikorkeakoulu- sekä erikoisammattitutkinnon kautta. Mukana on sekä vastavalmistuneita että useamman vuoden kokemuksen omaavia tulkkeja. Monipuolisen ja ammattitaitoisen tutkimusjoukon toivottiin nostavan esille erilaisia ja monipuolisia näkemyksiä teemoihin liittyen.

Suurimmalla osalla haastatteluun osallistuneista tulkeista on ollut harjoittelija mukana työskentelyaikanaan Sivupersonassa. Jotkut haastateltavista kertoivat kokemuksistaan myös aiempien organisaatioiden harjoitteluihin liittyen. Tulkit, joilla oli kokemusta harjoittelijan mukana olosta vain vähän tai ei ollenkaan, kertoivat ajatuksensa muistellen menneitä harjoittelujaksoja omien opiskeluvuosien ajoilta.

5.3 Haastattelujen toteutus

Kolme ryhmähaastattelua toteutettiin helmikuun 2023 aikana. Haastateltavat tavoitettiin Sivupersonan yhden tiimivastaavan kautta, joka ilmoitti ennakkoon jokaiselle tiimille haastattelun ajankohdasta. Haastattelut järjestettiin kuukausittaisen tiimipalaverin yhteyteen, jotta paikalle pääsisi mahdollisimman suuri joukko osallistujia. Yksi haastatteluista järjestettiin lähitapaamisena ja kaksi muuta etäyhteyksien avulla Teams-sovelluksessa. Haastatteluihin kului aikaa vajaan tunnin verran. Haastattelut nauhoitettiin, jotta haastattelijoiden keskittyminen pysyisi haastateltavien kuuntelemisessa ja niiden käsittely olisi jälkeinpäin helpompaa.

Haastattelun tutkimuseettiset kysymykset liittyvät vahvasti haastattelun luottamuksellisuuteen (Ruusuvuori & Tiittula, 2005, s. 17). Haastattelun onnistumisen takaamiseksi haastateltavia tulee tiedottaa ennakkoon haastattelua koskevista tiedoista, kuten ajankohdasta, teemasta tai kysymyksistä. Näin haastateltavat pystyvät valmistautua haastatteluun, mikä mahdollistaa ja takaa tarpeeksi kattavan aineiston saannin. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 73.) Lähetimme viikkoa ennen erillisen haastattelukutsun osallistujille, jossa esittelimme opinnäytetyömme aiheen lyhyesti ja avasimme haastattelussa käsiteltäviä teemoja ja aiheita (Liite 1). Haastattelun luottamuksellisuuden säilyttämiseksi osallistujille tulee kertoa mihin tarkoitukseen tutkimusaineistoa käytetään ja miten se säilytetään (Cohen ym., 2018, s. 130). Ennen haastattelua haastateltavat allekirjoittivat suostumuslomakkeen, jossa kerrottiin opinnäytetyön tavoitteesta, aineiston käytöstä sekä

haastattelun luottamuksellisuudesta (Liite 2). Etähaastatteluissa suostumuslomake luettiin ääneen suullisesti ja osallistujat hyväksyivät sen ääneen suostumuksen merkiksi.

5.4 Aineiston analyysi

Aineiston käsittely aloitetaan haastattelun litteroinnista. Litteroinnilla tarkoitetaan haastattelu tallenteen, kuten äänen tai videon muuttamista tekstiksi, joka muodostaa tutkimusaineiston. Litteroinnin avulla aineistoa on helpompi käsitellä. Litteroinnin tarkkuustaso tulee määrittää ajoissa, jotta sitä pystytään hyödyntämään lopullisessa analyysissä. (Ruusuvaara & Nikander, 2017, s. 427.) Tarkkuuden suhteen litteroinnissa on eroteltavissa kolme eri tasoa: sanatarkka, yleiskielinen sekä prepositiotason litterointi. Sanatarkassa litteroinnissa huomioidaan puheen lisäksi jokainen äänenpaino ja ele. Yksinkertaisemmassa yleiskielisessä litteroinnissa murre- ja puhekielen sanat muutetaan kirjakieliseksi tekstiksi. Prepositiotasolla tarkastelussa on vain sanoman tai havainnon ydinsisältö. Litteroinnin tekijä tekee ratkaisun siitä, mitä asioita hän litteroi ja mikä tarkkuustaso litterointiin valikoituu. (Kananen, 2012, s. 109–110.)

Opinnäytetyössämme litteroitavan aineiston tarkkuustasoksi valikoitu prepositiotaso, sillä keskityimme olennaisten ydinsisältöjen löytämiseen. Sanatarkka litterointi ei ole siis oleellista työmme kannalta, vaan laajempien yhteneväisten teemojen löytäminen. Päätökseen vaikutti myös analysoinnin nopeuttaminen ja työmäärän vähentäminen suhteellisen lyhyen aikataulun vuoksi. Tallenteisiin pystytään kuitenkin palata tarpeen vaatiessa ja hyödyntämään sieltä sanatarkkoja sitaatteja raportissa (Kananen, 2012, s. 109). Litteroinnissa emme erittele haastattavia, jotta anonymiteetti säilyy.

6 TULOKSET

6.1 Harjoittelujaksojen ajankohdat ja pituudet

Tulkit mainitsivat harjoittelun ajankohtien olevan merkittävässä roolissa sen suhteen, pystytäänkö harjoittelijaa ottamaan. Kevät ja syksy koettiin parhaimpina ajankohtina harjoittelijan ottamiseen. Yksi tulkki arvioi työtilannetta eri kuukausina seuraavasti: "Teknisesti ottaen syys-, loka-, ja marraskuu ja maaliskuu, huhti- ja toukokuu on varmaan työrikkaimmat kuukaudet." Tällöin tulkit pystyvät tarjota harjoittelijalle enemmän toimeksiantoja, jolloin harjoittelutuntien kerääminen harjoittelijalle on helpompaa. Kesäkuukaudet nähdään hiljaisina työkuukausina, jolloin tilausten tarjoaminen harjoittelijalle on vähäistä. Monet opiskelijat ovat kesän töissä tai viettävät sen toisella paikkakunnalla, jolloin harjoittelun suorittamiseen ei välttämättä ole edes mahdollisuutta.

Tulkit kuvailevat vuodenvaihteessa joulun- ja tammikuuta hiljaisina kuukausina tulkkauksena tilausten määrän suhteen. Myös Kelan uuden kilpailutuskauden vaihtuminen säännöllisesti muutaman vuoden välein aiheuttaa epävarmuutta ja muutoksia työmääriin. Kilpailutuksen aiheuttama epävarmuus töiden jatkuvuudesta ja työmäärästä on tulkeille kuormittavaa aikaa. Tästä aiheutuvan jännityksen ja stressin vuoksi tulkeilla ei välttämättä ole voimavaroja ottaa harjoittelijaa kilpailutuskauden vaihtumisen yhteydessä.

Työnantajan näkökulmasta on vaikea avata harkkahaku syksyllä, jos vuodenvaihteessa vaihtuu hankintakausi ja harjoittelu alkaa heti alkuvuodesta. Vaikka voisi luottaa siihen, että on valittu palveluntuottaja jatkossakin, on mahdotonta sanoa, miten välitys lähtee pyörimään ja paljonko on töitä.

Ennen kilpailutusta on kaikennäköistä spekulatiota ja keskustelua siitä kilpailutuksesta, niin siinä kohtaa voi olla se harjoittelija vähän liian kuormittava. Sitten taas toisaalta myös sinne just kilpailutuksen jälkeen, kun ei voi tietää mitä tuleman pitää tai tapahtuu.

Tulkit kokevat oppilaitosten harjoittelujen ajankohdat epäselviksi, sillä ne ovat muuttuneet tiheään tahtiin. Harjoittelujen ajankohdissa ei nähdä päällekkäisyyksiä eri oppilaitosten välillä mutta huomiota pitäisi kiinnittää niiden peräkkäisyyteen. Tulkit kokevat peräkkäiset harjoittelujaksot melko intensiivisiksi, kun niiden väliin ei jää tarpeeksi hengähdysaikaa ennen uuden harjoittelijan tuloa. Oppilaitoksilta toivottaisiin jonkinlaista listausta tai ennakkotietoja harjoittelujen ajankohdista, jotta harjoittelijan tuloon pystyisi valmistautua ennakkoon.

Omasta puolestani voin sanoa, että minä olen ainakin pudonnut aikaa sitten siitä, milloin harjoittelujen ajankohdat vaihtuvat ja milloin ne ovat, kun ne muuttuvat niin tiheästi. Ehkä se on vaan oma ajatus, mutta tuntuu että vaihtuu useasti.

Se tavallaan auttaisi sitä, että kun tiedettäisiin milloin olisi (harjoitteli) tulossa, niin se jouhevoittaisi meidän ajatuksiamme siitä, että tuossa tulee muuten harjoittelija. Ja se niin kuin positiivisemmaksi tekisi sitä.

Tulkit pitävät kuukauden mittaisia harjoitteluja mielekkäimpinä. Yli kuukauden kestävät harjoittelut tuntuvat tulkkien mielestä liian pitkiltä ja saattavat muuttua raskaiksi. Liian tiukka aikataulu koetaan taas haastavana, sillä toteutuvien tilausten määrä ei välttämättä riitä tarvittavien tuntimäärien keräämiseksi. Harjoittelun pituudessa tulisi olla kuitenkin pelivaraa peruuntuneiden toimeksiantojen varalle. Ajallisesti lyhyempien harjoittelujaksojen työkeikat voivat olla harjoittelijalle yksipuolisia, kun taas pidemmät harjoittelujaksot antavat mahdollisuuden nähdä monipuolisemmin erilaisia tulkkauksilanteita ja asiakkaita. Pidempi harjoittelujakso mahdollistaa sen, että harjoittelija keräisi tunteja vain yhden ohjaavan tulkin kanssa. Jos taas tavoitteena on kerätä mahdollisimman paljon tunteja lyhyessä ajassa, tiimin merkitys korostuu. Tällöin tiimin yhteisen harjoittelijan ottaminen keventää ja jakaa vastuuta, jolloin toimeksiantojen tarjoaminen ja harjoittelijan sovittaminen kalenteriin on helpompaa.

Jos se on tulkkikohtainen harjoittelija, niin liian tiivis aikataulu on tosi haastavaa, koska ei välttämättä ole tarjota tunteja. Kun tiimin sisällä on yhteinen harjoittelija, tuntien kerääminen on harjoittelijalle helpompaa. Minä luulen, että silloin tiiviimpi aikataulukin tavallaan onnistuu, vaikkei pääsisi kaikkien tulkkien mukaan esim. sairastumisen

vuoksi. Jos harjoittelija on mukana pidemmän aikaa, se antaa mahdollisuuden nähdä laajemmin ja keikat olisivat vaihtelevampia. Tiiviin aikataulun keikat voi olla yksipuoleisempia.

6.2 Harjoitteluun sekä tulkkaustilanteisiin pääseminen

Kelan kilpailutus ja kesäaika nähdään syinä olla ottamatta harjoittelijaa tiimiin. Myös muut ulkoiset tekijät, kuten työyhteisön tilanne tai tulkin henkilökohtainen elämäntilanne voivat vaikuttaa kieltävään päätökseen harjoittelijan ottamisesta. Harjoittelijaa ei koeta niinkään kuormittavana, mutta siihen liittyy joka tapauksessa ylimääräistä järjestelyä ja selvitystyötä, johon ei välttämättä ole aina voimavaroja. "Ylimääräistä aikaa menee siihen, kun pitää kysellä ja miettiä mihin harjoittelija voi tulla mukaan." Tiimin sisäinen yhteinen harjoittelija mahdollistaa sen, ettei vain yhden tulkin tarvitse henkilökohtaisesti sitoutua harjoitteliijaan vaan vastuu jakautuisi kaikkien kesken. Tulkit saavat tiimin sisällä päättää siitä, haluavatko osallistua harjoittelijan ohjaukseen harjoittelujakson aikana.

Minun mielestäni meidän tiimi on sellainen, että jos jollain olisi sellainen hetki, että ei jaksaisi ottaa harjoittelijaa, mutta muut jaksaisivat, niin se yks voi olla osallistumatta ilman nihkeyttä.

Tulkit mainitsivat, että asiakkaalta on aina kysyttävä lupa harjoittelijan mukaan tulemiselle. Tämä nähdään merkittävänä syynä siihen, pääseekö harjoittelija mukaan tilanteeseen vai ei. Toisinaan tulkit kokevat paineita siitä, että harjoittelijalta saattaa jäädä näkemättä tulkkauksen kannalta hyödyllisiä toimeksiantoja, koska asiakas ei anna lupaa harjoittelijan mukana ololle. Valinta on kuitenkin aina asiakkaalla, eivätkä tulkit halua painostaa asiakkaita liikaa myöntävään vastaukseen.

Tulkit kokevat harjoittelujen kuormittavana tekijänä kyselyn ja selvitystyön siitä, voiko harjoittelija osallistua tulkkaustilanteeseen. Mieluiten asia varmistettaisiin asiakkaalta kasvotusten, mutta aina se ei ole mahdollista. Tällöin joutuu etsimään numeroita ja soittamaan eri paikkoihin asian varmistamiseksi. Asiaa helpottaa, jos tilaukset toteutuvat samoille asiakkaille ja ne tapahtuvat tutuissa ympäristöissä.

Tuossa on se helppoa, että esimerkiksi yksi paikka missä itse käyn tulkkina, niin siellä on useasti tulkeilla harjoittelija mukana. Se on keran kysytty sieltä paikalta, onko harjoittelijan tulo ok ja asiakkaat ovat myös sanoneet, että on. Se on helppoa, kun sitä ei tarvitse joka kerta erikseen varmistella. Mutta jos on erikseen yksittäisiä keikkoja sinne, tänne ja tuonne ja niistä pitää koko ajan kysellä ja varmistaa, niin se on se kaikkein kuormittavinta.

Harjoittelijaa ei oteta mielellään mukaan toimeksiantoihin, joiden asiakas tai tilanne ei ole ennestään tuttu tulkille. Tällöin harjoittelijalle ei tule välttämättä tarjottua tilausta, jos tulkki itsekään ei tiedä miten tilanteessa toimitaan. Tulkit pohjivat myös tilausten sisältöä ja monipuolisuutta sen suhteen, kuinka paljon harjoittelija loppupeleissä hyötyisi siellä mukana olostsa. Tilanteet, jotka sijaitsevat kaukana ja ovat tulkkauksen kannalta suppeita, eivät ole kannattavia harjoittelijan mukana ololle. Joskus myös ympäristöstä johtuvat syyt ovat esteenä tilanteeseen osallistumiseen.

Tulkit mainitsivat erilaisten tulkkaustilanteiden ympäristön vaikutuksen harjoittelijan mukaan ottamiseen. Tulkkien mielestä pienemmässä ympäristössä, kuten asiakkaan kotona, pystyy paremmin ohjaamaan ja rohkaisemaan harjoittelijaa asiakkaan kanssa toimimiseen. Tulkit nostivat esille sen, että monesti harjoittelijat uskaltavat olla enemmän esillä pienemmässä ympäristössä. Pienessä ympäristössä asiakkaan ja harjoittelijan on helpompi rauhassa tutustua toisiinsa. Tulkit haluavat kannustaa harjoittelijoita tutustumaan asiakkaisiin. Yksi tulkki mainitsi, että osa asiakkaista haluaa luoda suhteita harjoittelijoiden kanssa, jotta tulevaisuudessa heillä on parempi mahdollisuus saada uusia tulkkeja.

6.3 Yhteydenpito harjoittelijan kanssa

Monien mielestä yhteydenpitoa koskevat käytänteet koetaan pääsääntöisesti toimivana. Harjoittelusta vastaava tulkki ottaa ensimmäiset yhteydenpidot harjoittelijaan sähköpostin kautta. Tämän jälkeen yhteydenpito harjoittelijan ja tulkkien välillä tapahtuu yhteisessä Whatsapp-ryhmässä tai yksityisviestein ja puheluin.

Ryhmä koetaan helppona, toimivana ja nopeana yhteydenpito välineenä, josta voidaan seurata harjoittelijan aikataulua.

Harjoittelijaa tiedotetaan tulevasta tilauksesta viestillä, ääniviestillä, soittamalla tai hyödyntämällä yhteistä automatkaa. Näistä mieluisammaksi vaihtoehdoksi koettiin puhelu tai yhteinen automatka. Tulkit mainitsevat tilauksiin liittyvän paljon muistettavia asioita, joiden kertominen on helpompaa soittamalla, "koska samalla kun puhuu sitä asiaa, niin tulee uusia juttuja mieleen." Ennakkoon tiedotettavia asioita ovat esimerkiksi tilauksen paikka, alkamis- ja päättymisajankohdat sekä kulkeminen kohteeseen. Lisäksi tulkit tiedottavat harjoittelijaa asiakkaasta ja tämän kommunikaatiosta, sekä muista tulkkauspaikalla huomioon otettavista seikoista, kuten evästäuoista ja vessassa käynnin mahdollisuudesta.

Jos minä saan sen harjoittelijan oman auton kyytiin, niin se on kaikista mieluisin jutella näin tässä ja kertoo mitä tämä keikka todennäköisesti tulee olemaan. Selitän siinä sitten vähän sitä asiakasta ja hänen menetelmäänsä. Ja jos on jotakin mitä siellä paikassa esimerkiksi sen kommunikoinnin kannalta tulee huomioida.

Yhteydenpito oppilaitoksen ja harjoittelupaikan välillä tapahtuu pääasiassa harjoittelijan kautta, mikä on koettu riittävänä viestintäkanavana. Kehitysehdotuksena haastatteluissa mainittiin valmis palautepohja, johon tulkit voisivat kirjoittaa palautetta harjoittelusta. Harjoitteluvastaava voisi kerätä muilta tulkeilta palautetta ja viedä sen helposti eteenpäin oppilaitoksille palautelomakkeen kautta. Mikäli tulee tarvetta ottaa yhteyttä suoraan oppilaitokseen harjoitteluun liittyen, harjoittelusta vastaavan opettajan yhteystiedot löytyvät harjoittelusopimuksesta.

6.4 Kelan välitysjärjestelmän vaikutukset harjoittelun aikana

Tulkit kertovat Kelan välitysjärjestelmän luovan tiukan aikataulun kalenterissa oleville tilauksille työpäivien sisällä. Tämän vuoksi välillä voi olla vaikea aikatauluttaa harjoittelijaa mukaan päivän toimeksiannoille. Puhevammaisten tulkkien asiakkaat varaavat usein tulevat tilaukset ajoissa, eikä niihin välttämättä tule suu-

ria muutoksia. Tällöin tulkeilla on enemmän aikaa selvittää harjoittelijan mahdollisuutta osallistua tilanteisiin ja näin tulevien toimeksiantojen tarjoaminen on helpompaa. Tilausten tarjoaminen harjoittelijalle vaatii kuitenkin paljon ennakkointia ja suunnittelua. Kalenterin äkilliset muutokset tilausten peruuntumisten tai lisäyksien suhteen tuovat oman haasteensa harjoittelijan mukaan sovittamiseen.

Kuormittavuudesta vielä, kun Kela määrittää kalenteria. Välillä kalenteri muuttuu nopeasti se voi olla niin täynnä niin ei oikein löydä aikaa harjoittelijan ohjaamiselle. Keikalla kalenteria ei pysty muokata eikä tulevia muutoksia ennakoita.

Tulkit tekevät työssään paljon sellaisia asioita, jotka eivät välttämättä välity harjoittelijalle harjoittelun aikana, mikäli harjoittelu koostuu vain tulkkauskeikoilla käymisestä. Selvitystyö, kysymykset ennen keikkoja, asiakkaan tiedot sekä kalenterin läpikäynti jää harjoittelijalta näkemättä. Nämä asiat tulisi huomioida harjoittelun tuntimääriä suunnitellessa sekä konkretisoida mistä tulkin työtunnit kokonaisuudessaan koostuvat.

Itse ajattelen, että harjoittelu kokonaisuus on paljon muutakin kuin ne itse keikat asiakkaan kanssa. Miten harjoittelusta pystyy antamaan kokonaisen kuvan työhön liittyvien muiden asioiden hoitamisista, sisältäen liikkuvuuden, peruuntumiset, siirtymisistä, venymisistä.

6.5 Harjoittelijan mukana olo toimeksiantojen eri vaiheissa

Ennen tulkkaustilausta on paljon asioita, joita tulee huomioida. Kiireessä voi olla vaikea keskittyä mihinkään ylimääräiseen, ja ennen tilausta tulkit toivoisivat, että harjoittelijan kanssa ehdittäisiin vaihtamaan muutama sana, varsinkin jos tilanne on harjoittelijalle uusi. Mietintään nousi, voisiko harjoittelijalle antaa tehtäväksi tutustua ennakkoon tulkkaustilanteeseen, toimintaympäristön käytäntöihin ja asiakasprofiiliin.

Välillä saattaa olla aikamoinen kiire joko aamulla keikalle mennessä tai keikkojen välissä. Se luo pienen paineen ja ajatustyön, kun miettii, löysiköhän harjoittelija tänne ja missä me tavataan, vaikka se olisi aiemmin jo sovittu.

Tulkit mainitsevat työpäivän aikana olevan paljon liikkumista eri tulkkauspaikkojen välillä paikasta toiseen. Tämän vuoksi alalle on muodostunut yleinen käytäntö siitä, että harjoittelija pääsee kulkemaan tulkin kanssa yhteisellä autokyydillä. Tulkit kokevat yhteisen autokyydin harjoittelijan kanssa mieluisana pitkillä ajomatkoilla. "Se on melkein päin niin kuin automaatio, että jos on pitkä matka, niin ehdottomasti harjoittelija tulee samalla kyydillä, jos itse liikkuu autolla." Ajomatkan pysyy hyödyntämään harjoittelijan kanssa keskusteluun ennen tilausta ja sen läpikäymiseen jälkeenpäin. Kyytiin tulemisen toivotaan kuitenkin toteutuvan mahdollisimman sujuvasti ja niin, ettei se hankaloita tulkin ajomatkaan tulkkauspaikalle. Harjoittelijalta toivotaan myös omatoimisuutta matkan suunnittelun suhteen sekä mahdollisuutta tulla valmiiksi matkan varrelle kyytiin tuloa varten. Lähiympäristön paikoissa on kuitenkin helpointa nähdä suoraan sovitulla tapaamispaikalla ennen tilauksen alkua.

Auto on turvallinen ympäristö keskustella luottamuksellisesti asioista niin, että tietosuoja säilyy. Tietosuojan takia julkisilla liikennevälineillä liikuttaessa tulee kiinnittää huomiota siihen, millaisista asioista niissä voidaan keskustella. Huonoa omatuntoa osalle vastaajista loi myös harjoittelijalle koituvat matkakustannukset. "Pakko sanoa, että minä saatan ottaa pienen paineen siitä, kun itse liikun julkisilla ja harjoittelija joutuu maksamaan matkakustannuksia enemmän", yksi tulkki kertoi. Harjoittelijalle kuitenkin tiedotetaan mahdollisista lisäkustannuksista ja päätös toimeksiannolle tulosta on hänellä.

Harjoittelijan olisi helpompi päästä tulkkamaan tilanteissa, joissa käydään säännöllisesti ja paljon, silloin se on luontevampaa. Ensin tutustutaan ja sitten tulkataan.

Tulkit voivat kertoa asiakkaalle ennakkoon tietoja harjoittelijasta, jotta harjoittelijan läsnäolo tulkkaustilanteessa ei tuntuisi niin jännittävältä. Asiakkaille, joille harjoittelijan läsnäolo ei ole vielä tuttua, kerrotaan, että harjoittelija tulee seuraamaan ja tutustumaan tulkkaustilanteeseen, ja että harjoittelija saattaa kokeilla myös

tulkkauksesta. Tulkit painottavat aina asiakkailleen, että harjoittelija on tilanteessa seuraamassa tulkkia eikä asiakkaan toimintaa. Jos tulkki pystyy etukäteen tiedostamaan, että tulkkauksilanne tai asiakas häiriintyisi harjoittelijan läsnäolosta, ei tällöin tilanteeseen oteta harjoittelijaa mukaan. Tulkit kuitenkin mainitsevat, että asiakkailla, joilla käy paljon harjoittelijoita on jo tietoa siitä mitä harjoittelija tekee ja he ovat tottuneet harjoittelijoiden läsnäoloon.

Tulkit eivät itse koe harjoittelijan läsnäoloa tulkkauksitilanteissa häiritsevänä eikä heistä tunnu siltä, että heidän toimintatapojansa tai työtänsä arvosteltaisiin. Tulkkauksitilanteessa harjoittelijan ohjaamista ja tarkkailua ei koeta kuormittavana. Asiakkaan läsnä ollessa harjoittelijan ohjaamisen tulee kuitenkin olla hienotunteista, ja sanavalintoja on mietittävä ennakkoon. Tulkin pitää ennakoida, toimiiko hän ennen tilannetta vai sen jälkeen ja miettiä milloin on sopiva hetki harjoittelijan ohjeistamiselle.

Tulkkien mielestä tulkkauksitilanne tulisi purkaa heti sen päätyttyä, sillä silloin kaikki tapahtuneet asiat ovat vielä tuoreessa muistissa. Jos tilanteen jälkeen ei ole aikaa jäädä keskustelemaan, toinen vaihtoehto olisi puhelu sovittuna ajan-kohtana. Tulkit kuitenkin mainitsevat, että vaihtavat aina tulkkauksitilanteen jälkeen ainakin muutaman sanan harjoittelijan kanssa tulkkauksitilanteeseen liittyen.

“Kuormittavuuden näkökulmasta aika ennen keikkaa ja siihen liittyvä selvittely ja tiedottaminen on raskaampaa kuin jälkipuinti”, kertoo yksi tulkki. Tulkkauksitilanteen purkaminen harjoittelijan kanssa koetaan siis positiivisena asiana. Vastauksista ilmeni, että tulkit kokevat tuttujen asiakkaiden kanssa muodostavan tiettyjä rutiineja minkä mukaan toimitaan. Tämän takia tulkin on hyvä harjoittelijan kanssa yhdessä pohtia tulkkauksitilanteita ja uudelleen oivaltaa miksi toimii tietyllä tavalla eri asiakkaiden kanssa. Tulkit toivovat harjoittelijalta aktiivisuutta omien havaintojen pohtimiseen ja asioiden esille tuomiseen. Harjoittelijan oppimisen kannalta on tärkeää tulkkauksitilanteen jälkeen pohtia, miksi tulkki toimi tietyllä tavalla tai mitä olisi voinut tehdä toisin.

Monet keikan jälkeiset keskustelut saattavat jäädä pyörimään mieleen päivän päätteeksi. Mutta se on enemmän sellaista ammatillista kasvua ja kehittymistä ja oman toiminnan tarkastelua.

6.6 Hyvän harjoittelijan ominaisuuksia

Tulkit toivoisivat, että harjoittelijasta välittyisi kiinnostus tulkin alaa kohtaan. Tulkit pitivät hyvän harjoittelijan piirteinä oma-aloitteellisuutta, joustavuutta sekä aktiivista asioiden pohdintaa ja kyselyä. Harjoittelijan toivottiin olevan myös kiinnostunut tutustumaan asiakkaisiin ja heidän kommunikaatiomenetelmiinsä. Harjoittelijan esittämien kysymysten ja pohdintojen avulla syntyy hyvää keskustelua, jonka avulla myös tulkki voi kehittää itseään ja omia toimintamallejaan.

Kuormittavimmaksi tulkit kokivat harjoittelijat, jotka eivät ole oma-aloitteellisia. Tulkit kokivat, että tällöin harjoittelijan läsnäolo esimerkiksi tulkkaustilanteissa vaatii heiltä enemmän työtä. Harjoittelijan toivotaan esittävän tulkille kysymyksiä tulkkaustilanteen jälkeen. Jos harjoittelija ei nosta esille pohdituttavia asioita tulkkaustilanteesta, voi tulkin olla vaikea nostaa esille juuri niitä asioita.

Se, että kyselee ja käyttää sen tilanteen hyödyksi. Koska ohjaajat ei välttämättä tiedä, kun me teemme tätä työksemme, että mihin asiaan on tiedonjano. Ja ei ole tyhmiä kysymyksiä vaan saa haastaa, saa kysyä ja kyseenalaistaa sekä kysellä tarkempia tietoja.

Tulkit kuvailivat motivoineensa harjoittelijoita positiivisen ja kannustavan palautteen myötä sekä käymällä avointa keskustelua harjoittelijan kanssa. Osa vastaajista kertoi myös antaneensa vertaistukea harjoittelijalle, kertomalla omista opiskelu ajoistaan. Osan mielestä myös antamalla harjoittelijalle hetkiä asiakkaan kanssa, joista selviämällä harjoittelija saa onnistumisen tunteen, on positiivinen vaikutus harjoittelun etenemisen sekä harjoittelijan oman itsevarmuuden kannalta. Onnistuneet kohtaamiset asiakkaiden kanssa kannustavat harjoittelijoita toimimaan rohkeammin asiakkaiden kanssa.

6.7 Harjoittelijan merkitys tulkin ammattitaidon kehittämisen kannalta

Tulkit kokevat harjoittelijan ottamisen tärkeäksi oman ammattitaidon kehittämisen kannalta. Keskustelut toimeksiannosta harjoittelijan kanssa antavat tulkeille hyvää perspektiiviä ja pohtimista omaan työskentelyyn, toimintatapoihin ja eettisiin ratkaisuihin. Tulkit työskentelevät paljon yksin, eikä kollegoita välttämättä näe useasti. Harjoittelijan läsnäolo ja heidän kanssaan käydyt keskustelut tuovat vaihtelua yksintyöskentelyyn ja herättelevät itsereflektiota. Yksi tulkki kuvailee harjoittelijoita seuraavanlaisesti: "Harjoittelijat ovat epäpaatuneita eli näkee raikkailla silmillään tantereen ja kiinnittää huomiota eri asioihin." Tulkit näkevät harjoittelijan tulevaisuuden kollegana, jonka toimintatapoihin pystytään vaikuttamaan omalla esimerkillä: "Onhan se kiva, kun tulee kivoja, ammattitaitoisia ja eettisiä tulkkeja."

Voin suoraa rohkaista meidän tiimiläisiä, jotka on vasta tulleet kentälle siihen harjoittelijan ottamiseen, että mullakin oli ensimmäinen harjoittelija tosi nopeasti valmistumisen jälkeen. Koen sen vaan hyvänä asianakin, että totta kai kokemuksesta on hyötyä, mutta se on myös antoisaa se harjoittelu, vaikka olisi tulkin kanssa, jolla ei ole niin pitkää kokemusta.

6.8 Harjoittelukäytänteiden kehittäminen

Harjoittelukäytänteiden kehittämisen kannalta tulkit nostivat esille harjoittelujen ajankohtien tärkeyden. Harjoittelut tulisi sijoittaa kalenterivuodessa niille kuukausille, jotka ovat tulkin työn kannalta kiireisimpiä. Tällä muutoksella saataisiin harjoittelijalle parempi mahdollisuus osallistua useille toimeksiannoille harjoittelun aikana eikä harjoittelu veny toimeksiantojen puutteellisuuden vuoksi. Hyödyllisenä tulkit pitivät myös tietoa siitä, mihin tulevan vuoden harjoittelu ajanjaksot sijoittuvat kalenterivuodessa. Olisi hyvä, jos harjoittelupaikat saisivat kouluilta selkeän tiedon tulevan vuoden harjoitteluiden ajankohdista etukäteen. Tämä antaisi palveluntuottajille paremmin valmistautumisaikaa tulevan vuoden harjoitteluihin.

Tulkit toivoisivat tapaamista harjoittelijan kanssa jo ennen harjoittelun alkua, esimerkiksi tiimien järjestämän kuukausipalaverin yhteyteen. Aikataulujen sovittami-

nen yhteen voi olla kuitenkin hankalaa, joten tässä tapauksessa harjoittelijan tekemä esittelyvideo itsestään koettiin riittävänä tapana tutustua harjoitteliijaan. Videon jälkeen on helpompi tunnistaa harjoittelija myöhemmin, jos ensimmäinen tapaaminen tapahtuu julkisella paikalla ennen tilauksen alkua.

Tulkit kokevat harjoittelijan jakamisen tiimin kesken hyvänä asiana, koska silloin vastuu harjoittelijasta ei jää vain yhdelle tulkille. Useamman tulkin kanssa harjoittelija saa myös nopeammin kerättyä harjoittelutunteja, ja tällöin vältetään liian pitkäksi venyvät harjoittelut, jotka osa tulkeista koki kuormittavana. Harjoittelun aikana olisi myös hyvä nähdä, mitä kaikkea muuta tulkin työhön kuuluu tulkkauksen lisäksi. Näin harjoittelija ymmärtäisi, mistä kaikesta tulkkien työ koostuu esimerkiksi puhelut, selvitystyö ja valmistautuminen.

Vaikka yhteisen tiimin sisällä vastuuta harjoittelijan ohjaamisesta voidaan jakaa enemmän, osa tulkeista kokee kuitenkin yhteisen harjoittelijan haastavana, jos tulkit asuvat paikkakuntien eri puolilla tai toimeksiantoihin on monen tunnin matka. Tällöin harjoittelijakin joutuu miettimään, miten pääsee liikkumaan eri paikkojen välillä. Aikataulujen sopimista helpottaa tällaisissa tilanteissa se, jos harjoittelija suorittaa harjoittelun vain parin tulkin ohjauksessa. Kehitysideaksi tuli ajatus siitä voisiko eri tiimien välillä olla yhteinen harjoittelija, joka voisi ylittää tiimin rajoja ja tehdä harjoittelun kahdessa eri tiimissä. Tämä tarkoittaisi sitä, että harjoittelija suorittaisi harjoittelun kahdella eri paikkakunnalla. Tällä keinolla pysyttäisiin mahdollisesti tarjoamaan harjoittelijalle monipuolisempi harjoittelu sekä enemmän harjoittelutunteja.

7 POHDINTA

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi perustuu tutkimusaineiston keräämiseen, aineiston analysointiin sekä tutkimuksen raportointiin (Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2020). Haastattelun tietojen käsittelystä tehtiin aineistonhallintasuunnitelma, josta tuli ilmi aineiston elinkaaren vaiheet. Tiedotimme haastatteluun osallistujia ennakkoon opinnäytetyömme tarkoituksesta ja siitä, mihin vastauksia käytetään. Laadimme haastattelua varten suostumuslomakkeen, jonka osallistujat hyväksyivät ennen haastattelun alkamista.

Tietoperustaa on koottu koko opinnäytetyöprosessin ajan, ja suuri osa siitä oli koottu valmiiksi jo ennen ryhmähaastatteluja. Aiheeseen perehtyminen auttaa rajaamaan tutkimusaihetta ja jäsentämään tutkimusprosessin eri vaiheita (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Lähteinä on käytetty tietopohjaista ja mahdollisimman ajankohtaista kirjallisuutta ja nettilähteitä. Tietoa on saatu myös henkilökohtaisena tiedonantona. Ajankohtaisten lähteiden käyttö lisää tiedon luotettavuutta. Näin pyritään varmistamaan se, ettei tieto ole vanhentunutta ja pitää yhä paikkansa.

Laadullisessa tutkimuksessa yhtenä luotettavuuden kriteerinä toimii tutkija itse (Eskola & Suoranta, 1998, s. 211). Opinnäytetyön tekijöinä ja aineiston analyysin käsittelijöinä omat ajatuksemme vaikuttavat tutkimustuloksiin. Myös työelämältä taholta tulleet ajatukset ovat ohjanneet tulkintaa tiettyyn suuntaan sen suhteen mitä haastattelun kysymyksillä ja vastauksilla halutaan selvittää. Toteutimme haastattelumme kolmelle eri ryhmälle, ja vastauksista oli havaittavissa samankaltaisuutta. Tämä vahvistaa tulostemme luotettavuutta. Pyrimme noudattamaan opinnäytetyömme eri vaiheissa niihin valittuja ja perusteltuja tutkimusmenetelmiä mahdollisimman tarkasti.

Haastatteluun osallistuvat henkilöt ovat ammattilaisia ja oman alansa edustajia, mikä viittaa aineiston luotettavuuteen. Tuloksia ja johtopäätöksiä tarkasteltaessa

tulee kiinnittää huomiota vastaajajoukkoon. Selvityksessämme tutkimusjoukon muodosti vain osa Sivupersonan puhevammaisten tulkeista, eikä sitä voi verrata kaikkien Suomessa toimivien puhevammaisten tulkkien näkemykseen kyseisestä aiheesta. Haastateltavat kertovat heidän yksilöllisistä kokemuksistaan, eikä vastauksia voi siis yleistää.

Säilytimme haastateltavien anonymiteetin mahdollisimman tarkasti koko opinnäytetyöprosessin ajan. Anonymiteetistä huolehdittiin häivyttämällä tiedot, joiden perusteella haastateltavan voi tunnistaa. Tuloksien analysoinnissa emme viittaa tai nosta esille haastateltavien tulkkien taustoja, tiimiä tai asuin- ja työskentelypaikkakuntaan, jotta haastateltavien henkilöllisyys ei ole tunnistettavissa vastauksista. Aineisto säilytettiin salattuna ja turvallisesti, niin että vain opinnäytetyön tekijät pääsivät siihen käsiksi. Haastattelussa kerätyt tiedot tallennettiin ja käsiteltiin anonymisti. Haastattelujoukon ja alan pienuuden vuoksi täyttä anonymiteettia ei voida kuitenkaan taata. Kaikki haastatteluista saatu aineisto tuhoetaan välittömästi opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen.

Opinnäytetyömme toteutettiin tiiviillä aikataululla kevään 2023 aikana. Luotettavuus olisi voitu taata paremmin, jos käytettävissä olevaa aikaa olisi ollut enemmän. Tiukan aikataulun vuoksi jouduimme rajata tutkimusjoukkomme vain kolmeen Sivupersonan puhevammaisten tulkkien muodostamaan tiimiin. Aineiston niukaksi jääminen voi muodostaa ongelman siitä, kertooko selvitys tutkittavasta asiasta riittävästi (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 74). Onnistuimme kuitenkin saamaan haastatteluihin paikalle opinnäytetyömme kannalta tarpeeksi runsaan ja monipuolisen joukon alan ammattilaisia, jotka antoivat omiin työkokemuksiinsa perustuvaa tietoa harjoitteluista. Haastattelujen osallistujamäärään oltiin tyytyväisiä ja osallistujajoukkoon oli saatu mukaan eri työtaustan omaavia tulkkeja. Saadusta aineistosta olisi tullut kattavampi ja täten laadukkaampi, jos tutkimusjoukko olisi kohdistunut kaikkiin kyseisessä organisaatiossa työskenteleviin puhevammaisten tulkkeihin. Runsaampi aika oli mahdollistanut erillisen testihaastattelun pitämisen, jolla olisimme voineet testata haastattelukysymyksiä ja tehdä niihin tarvittaessa muutoksia. Testihaastattelu olisi auttanut myös orientoitumaan tulevaan haastattelijan rooliin, josta opinnäytetyömme kirjoittajina vastasimme.

7.2 Johtopäätökset ja pohdinta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Sivupersoon Oy:n puhevammaisten tulkkien kokemuksia opiskelijaharjoittelijoiden ottamisesta. Opinnäytetyössä saatujen tietojen perusteella voidaan todeta, että tulkit eivät koe harjoittelijoiden ottamista erityisen kuormittavana. Kuormittavuus koetaan yksilöllisesti, ja siihen vaikuttavat monet asiat. Harjoittelijoista nousi esille paljon hyviä puolia ja moni vastaaja kokikin harjoittelijoiden ottamisen positiivisena asiana oman ammattitaitonsa kehityksen kannalta. Harjoittelijoilta saadaan uutta näkökulmaa omaan työskentelyyn, jota puhevammaisten tulkit muuten tekevät suurimmaksi osaksi yksin.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli löytää vastauksia määrittämiimme tutkimuskysymyksiin, joihin saimme vastauksia hyödyntäen valitsemaamme aineistonkeruumenetelmää. Lähtökohtana oli löytää tuloksia, joita opinnäytetyön tilaaja pystyy kehittämään. Tuloksissa nousi kuitenkin esille myös asioita joihin työn tilaaja ei voi vaikuttaa. Tällaisia asioita olivat harjoittelujen ajankohdat, jotka oppilaitokset päättävät. Myös kuormittavuuteen vaikutti harjoittelijan oma motivaatio ja halu oppia, mitä tulkit voivat omalla toiminnallaan pyrkiä ohjailemaan, mutta vastuu omasta oppimisesta on harjoittelijoilla. Tulkit eivät voi myöskään päättää pääseekö harjoittelija mukaan tulkkauksilanteeseen, vaan päätös tulee asiakkaalta.

Harjoittelujen on tarkoitus olla mielekäs kokemus sekä harjoittelijalle että alan työntekijöille. Vaikka opinnäytetyömme tarkastelun kohteena olikin kuormittavat tekijät, aineistosta nousseiden positiivisten kokemusten toivotaan innoittavan tulkkeja ja palveluntuottajia ottamaan harjoittelijoita vastaan. Tulkeilta saatujen kommenttien perusteella voidaan todeta, että yhteistyö oppilaitosten kanssa koetaan toimivaksi harjoittelujen aikana. Toimivaa yhteistyötä ei tule pitää itsestäänselvyytenä, vaan sitä tulisi ylläpitää aktiivisemmin ja hyödyntää monipuolisemmin. Työelämän yritykset pystyisivät hyödyntämään opiskelijoiden osaamista esimerkiksi erilaisissa projekteissa ja hankkeissa nykyistä enemmän. Alan pienuuden vuoksi harjoittelijoiden on vaikea kerätä harjoittelutunteja pelkistä tulkkaustoimeksiannoista. Oppilaitosten tulisi kiinnittää huomiota harjoittelukokonaisuuk-

sien suunnittelussa niiden sisältöön tarkastelemalla tulkkien työkuva kokonaisuudessaan. Olisi järkevää pohtia, mistä kaikesta harjoittelutunnit koostuvat tulkkauksen lisäksi, jotta harjoittelijat saisivat todellisen kuvan työn sisällöstä. Monipuolinen ja molemmin suuntainen vuoropuhelu oppilaitosten ja työelämän välillä mahdollistaisi laajemman yhteistyön, joka voisi helpottaa opiskelijoiden harjoittelupaikkojen saantia sekä harjoittelutuntien keräämistä.

Opittujen taitojen ja tietojen soveltaminen käytäntöön konkretisoituu aidoissa työelämän tilanteissa. Harjoittelut tarjoavat monipuolisen ja tärkeän oppimisympäristön, jossa kerätään taitoja ja oppimiskokemuksia tulevaisuuteen. Täten harjoittelupaikan saaminen harjoittelijalle on ensiarvoisen tärkeää. Opinnäytetyön tulosten pohjalta käy ilmi, että tulkit toivoisivat harjoittelujaksojen sijoittuvan niille kuuksille, jolloin tulkeille on tarjolla eniten työtunteja. Harjoittelijalle pystyttäisiin tällöin tarjoamaan riittävästi toimeksiantoja. Näin harjoittelujaksot pysyisivät sopivan pituisina ja tarpeeksi tiiviinä kokonaisuuksina. Harjoittelujen ajankohtiin toivottaisiin myös selkeämpää jaksotusta, jotta palveluntuottajat pystyisivät valmistautumaan harjoittelijan tuloon.

Yhteistyö työelämätahon kanssa oli sujuvaa ja toimivaa. Opinnäytetyön yhteistyösopimukset allekirjoitettiin etänä tammikuussa 2023. Ennen sitä työelämäohjaaja tavattiin paikan päällä yhdessä Sivupersonan toimipisteessä. Aineiston keruussa käytetty ryhmähaastattelu menetelmä valikoitui työelämäohjaajan antaman suosituksen mukaan. Näin kysymykset voitiin laatia avoimemmiksi ja vastauksista odottaa laajempia kokonaisuuksia, kuin esimerkiksi kyselylomakkeella tehdyn aineistonkeruun kautta. Tilaaja auttoi haastatteluryhmän kokoamisessa jakamalla kutsukirjettämme tulkeille. Haastattelu ajankohdat ilmoitettiin kirjeessä, eikä niihin osallistumiseen vaadittu etukäteen ilmoittautumista. Suunnittelimme ja toteutimme ryhmähaastattelut helmikuussa 2023. Haastattelujen jälkeen aloitimme aineiston litteroinnin sekä analysoinnin.

Opinnäytetyön tulokset ovat hyödyllisiä puhevammaisten tulkkauksen alalle, sillä tietoa tästä näkökulmasta ei ole aiemmin kerätty. Uskomme, että opinnäytetyön tilaaja pystyy hyödyntämään selvityksen kautta saatuja tuloksia harjoittelukäytän-

teidensä kehittämässä. Selvityksestä käy ilmi, mitkä asiat tulkit kokevat toimiviksi harjoitteluissa ja mihin he kaipaavat muutosta. Sivupersoonana pystyy hyödyntämään selvityksen pohjaa yrityksessä työskentelevien viittomakielen tulkkien kokemusten selvittämiseen samasta aiheesta. Opinnäytetyömme antaa myös oppilaitoksille konkreettisia esimerkkejä siitä, mihin asioihin tulisi kiinnittää huomiota harjoittelujaksojen suunnittelussa, esimerkiksi ajankohtien ja pituuksien suhteen.

Tilaajan lisäksi tulkikoulutusta tarjoavat ammattikorkeakoulut pystyvät hyödyntämään opinnäytetyöstä saatuja tuloksia harjoittelujaksojen ajankohtien suunnittelussa. Koulutuksen tarjoajat voisivat antaa myös harjoittelijoille mahdollisuuden valmistautua harjoitteluun opinnäytetyöstämme saatujen tulosten pohjalta. Luennoilla voitaisiin esimerkiksi miettiä hyvän harjoittelijan ominaisuuksia sekä sitä, miten tulkkauksilanteessa toimitaan ja mitä asioita siellä tulisi havainnoida. Näiden asioiden pohtiminen ennakkoon voisi lisätä opiskelijan aktiivisuutta ja auttaa eettisyyden sekä tilanteissa tapahtuvan toiminnan pohtimista laajemmin. Näin yhdessä käydyistä keskusteluista saadaan paras mahdollinen hyöty, jonka tulkit kokevat kehittäväksi tekijänä omalle ammattitaidolle.

Opinnäytetyöstämme saatujen tulosten perusteella konkreettisenä kehitysehdotuksena oppilaitoksille olisi jokin sähköinen palautelomake, jonka kautta tulkit tai harjoittelun vastuuhjaaja pystyisivät antamaan palautetta harjoittelujaksoon liittyvistä asioista. Aiemmin palautteen antaminen oppilaitoksille on tapahtunut lähinnä harjoittelijan kautta. Tulkkien mielipiteiden ja ajatusten esilletuominen vahvistaa yhteistyötä entisestään ja täten palaute kulkisi suoraan harjoittelusta vastaavalle taholle sellaisenaan kuin se on esitetty. Palautteen saaminen auttaa oppilaitoksia hahmottamaan onnistumisia ja kehityskohteita, jotka voidaan ottaa huomioon tulevien harjoittelukäytänteiden suunnittelussa ja toteutustavoissa.

Jatkotutkimusehdotuksena opinnäytetyölle olisi selvittää laajemmin työelämän muodostaman kentän kykyä vastaanottaa harjoittelijoita niin tulkkien kuin asiakkaidenkin näkökulmasta. Kiinnostavaa olisi saada tietoa muiden yritysten harjoittelijoiden ottamiskäytänteistä ja laajemmin erilaisista toimintatavoista. Voisiko

esimerkiksi eri organisaatiot hyödyntää yhteisiä harjoittelukäytänteitä tulevaisuudessa? Tulkkausalan sisäinen yhteistyö ja yhteneväiset harjoittelukäytännöt oppilaitosten ja palvelun tuottajien välillä voisivat auttaa opiskelijoita saamaan harjoittelupaikkoja helpommin.

Mielenkiintoista olisi selvittää tarkemmin, mitkä asiat vaikuttavat asiakkaiden päätökseen ottaa opiskelijoita mukaan toimeksiantoihin. Tähän kysymykseen jatko-tutkimusehdotuksena voisi olla tietopaketti asiakkaille, jossa kerrottaisiin tarkemmin harjoittelijan roolista toimeksiantojen aikana. Tällöin asiakkaiden kanssa voitaisiin käydä ennakkoon yhdessä läpi, mitä harjoittelija tilanteessa tekee. Materiaalissa olisi hyvä mainita myös harjoittelijaa koskevasta vaitiolo- ja salassapito-velvollisuudesta. Tämä voisi lievittää vieraan ihmisen läsnäolosta aiheutuvaa jännitystä ja madaltaa kynnystä hyväksyä harjoittelijan osallistuminen toimeksiantoilta.

Opinnäytetyöstä saadut tulokset ovat tärkeitä ja ne tarjoavat tarpeellista tietoa niin palveluntuottajille, oppilaitoksille kuin opiskelijoillekin. Tämän vuoksi olisi tärkeää huolehtia siitä, etteivät tulokset jäisi vain opinnäytetyöraportin sisälle. Opinnäytetyön tuloksia voitaisiin jakaa ja esitellä esimerkiksi muissa kanavissa, kuten blogijulkaisuna Sivupersoonan tai Diakonia-ammattikorkeakoulun viestintäkanavissa. Hyödyllistä olisi esimerkiksi myös se, jos oppilaitosten harjoittelua suunnittelevien työryhmien kokouksiin voisi osallistua tulkkausalan työntekijöitä edustava henkilö, joka voisi tuoda opinnäytetyöstämme saatuja tuloksia ja muita näkemyksiä esille harjoitteluihin liittyen. Näin harjoittelujen suunnittelussa pystyttäisiin huomioimaan täsmällisemmin tulkkien ajatukset harjoittelujen toteutumisesta. Opiskelijoiden harjoittelujen mahdollistaminen on kaikkien yhteinen asia, eikä niiden toteutuminen saa jäädä yksin tulkkien harteille.

LÄHTEET

- A 1129/2014. Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 18.12.2014/1129.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141129#P2>
- A 133/2010. Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 19.2.2010.
2010/133 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100133>
- A 731/1999. Suomen perustuslaki 11.6.1999. 1999/731 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Ahola, S., Kivelä, S., & Nieminen, M. (2005). *Tekemällä oppii: Työssä oppimisen käytäntöjä ammattikorkeakouluissa*. Turun yliopisto.
- Alhanen, K., Kansanaho, A., Ahtiainen, O., Kangas, M., Soini, T., & Soininen, J. (2016). *Työnohjauksen käsikirja*. BoD - Books on Demand.
- Anttila, P., Kukkonen, P., Lempinen, P., Nordman-Byskata, C., Pesonen, K., Tuomainen, S., Hieta-la, R., & Räisänen, A. (2010). *Työssäoppimisen arvioinnin seuranta*. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 44. Saatavilla 28.2.2023 https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37817/978-951-39-3852-9_nro_44.pdf?sequence=1
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (Eighth edition.). Routledge, Taylor & Francis Group.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (2020). *Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0*. Saatavilla 11.1.2023 <https://libguides.diak.fi/oskeopas>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.-a). *Opiskele kielen, kommunikaation ja tulkkauksen ammattilaiseksi*. Saatavilla 10.1.2023
<https://www.diak.fi/hakeminen/koulutukset/amk/tulkki-viittomakieli-tulkkaus/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.-b). *Tietoa kampusrakennuudistuksesta Turun-kampuksen opiskelijoille, asiakkaille ja kumppaneille*. Saatavilla 10.1.2023 https://www.diak.fi/diak/organisaatio/strategia/kampusrakennuudistus/kampusrakenne_turku/
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.-c). *Harjoittelu osana opintoja*. Saatavilla 8.2.2023 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/harjoittelu/>

- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.-d). *Opinto-opas. Tulkki (AMK), viittomakielen ja puhevammaisten tulkkaus*. Saatavilla 9.2.2023 <https://opinto-opas.diak.fi/fi/43204/fi/47045>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. 2019. *Opetussuunnitelma. Tulkki (AMK), Viittomakieli ja puhevammaisten tulkkaus*. Saatavilla 31.1.2023 <https://opinto-opas.diak.fi/fi/43204/fi/47045>
- Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Gradia. (i.a.). *Puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinto*. Saatavilla 10.1.2023 <https://www.gradia.fi/puhevammaisten-tulkkauksen-erikoisammattitutkinto/117873>
- Haaga-Helia. (i.a.). *Työharjoittelu, AMK-opinnot*. Saatavilla 4.3.2023 <https://www.haaga-helia.fi/fi/tyoharjoittelu-amk-opinnot>
- Hilma. (i.a.) *Mikä Hilma on?* Saatavilla 13.3.2023 <https://www.hankintailmoitukset.fi/fi/>
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2001). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Yliopistopaino.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. (1.6.2018). *Harjoittelun käsikirja. Ohjeita opiskelijalle, harjoittelun ohjaajalle ja harjoittelun valmennuksesta vastaavalle lehtorille*. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2019/09/Harjoittelun-k%C3%A4sikirja-Humak.pdf>
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. (i.a.) *Tulkkauksen ja kommunikaatio-ohjauksen osaajaksi monimuotokoulutuksessa*. Saatavilla 10.1.2023 <https://www.humak.fi/koulutus/tulkki-amk-kommunikaatio-ohjaus/>
- Hyvärinen, M., Suominen, E., & Vuori, J. (i.a.). Haastattelut. Teoksessa J. Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteen tietoarkisto. Saatavilla 24.4.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus>
- Kela. (25.4.2022.-a). *Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun kilpailutus on käynnistynyt*. <https://www.kela.fi/ajankohtaista-vammaistuet/45964933/vammaisten-henkiloiden-tulkkauspalvelun-kilpailutus-on-kaynnistynyt>

- Kela. (12.12.2022.-b). *Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun kilpailutus on valmistunut – tulkkeihin voi tulla muutoksia*. <https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu-ajankohtaista/4973409/vammaisten-henkiloiden-tulkkauspalvelun-kilpailutus-on-valmistunut-tulkkeihin-voitulla-muutoksia>
- Kela. (15.3.2023.-d). *Vammaisten tulkkauspalvelun palveluntuottajat*. <https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu-palveluntuottajat>
- Kela. (31.3.2023.-b). *Tilaa tulkki*. <https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu-nain-tilaat-tulkin>
- Kela. (6.4.2023.-c). *Tulkkilista*. <https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu-tulkkilista>
- Kela. (19.4.2023.-a). *Tutustu tulkkauspalveluun*. <https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu-tutustu-tulkkauspalveluun>
- Kieliasiantuntijat ry. (i.a). *Kieliasiantuntija työssä*. Saatavilla 8.2.2023 <https://kieliasiantuntijat.fi/fi/kieliasiantuntija-tyossa/>
- Korpilahti, P. (2011). Kielenkehityksen häiriöt; viivästynyt ja poikkeava kielenkehitys. Teoksessa Launonen K. & Korpijaakko-Huuhka, A.-M. (toim.). *Kommunikoinnin häiriöt: syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita* (s. 39–58). Gaudeamus Helsinki University Press.
- Koski, L. (2020). Teksteistä teemoiksi. Dialoginen tematisointi. Teoksessa Puusa, A., & Juuti, P. *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 157–172). Gaudeamus.
- L 932/2014. Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>
- Laine, T. (2015). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Valli, R., & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (4. uud. p., s. 29–51). PS-kustannus.
- Laitinen-Väänänen, S., Vanhanen-Nuutinen, L., & Väänänen, I. (2012). Työelämä haastaa ammattikorkeakoulupedagogiikan. Teoksessa Kotila, H., & Mäki, K. (toim.). *Ammattikorkeakoulupedagogiikka: 2* (s. 259–275). Edita.

- Lapin ammattikorkeakoulu. (i.a.). *Ammattitaitoa edistävä harjoittelu*. Saatavilla 4.3.2023 <https://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opintojen-suunnittelu/Harjoittelu>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2008.) *Koulutus ja tutkimus 2007–2012. Kehittämissuunnitelma*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-485-507-5>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2010). *Osaava ja luova Suomi. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuuskatsaus*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010: 15. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-485-941-7>
- Papunet. (12.12.2020). *Mitä on puhevammaisuus?* Saatavilla 28.2.2023 <https://papunet.net/tietoa/mita-on-puhevammaisuus>
- Papunet. (22.3.2021). *Puhevammaisuuden syyt ja ilmenemismuodot*. Saatavilla 28.2.2023 <https://papunet.net/tietoa/puhevammaisuuden-syyt-ja-ilmenemismuodot>
- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa Puusa, A., & Juuti, P. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 145–156). Gaudeamus.
- Ruusuvuori, J., & Nikander, P. (2017). Haastatteluaineiston litterointi. Teoksessa Ruusuvuori, J., & Tiittula, L. (toim.). *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus* (s. 427–442). Vastapaino.
- Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. (2006). Tutkimusaiheet. Teoksessa A. Saaranen-Kauppinen & A. Puusniekka (toim.), *KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/metelmiaopetus/kvali/L2_1.html
- Sivupersoonaa. (i.a.-a). *Olemme Sivupersoonaa!* Saatavilla 6.1.2023 <https://sivupersoonaa.com/>
- Sivupersoonaa. (i.a.-b). *Rekrytointi*. Saatavilla 12.1.2023 <https://sivupersoonaa.com/rekrytointi/>
- Sivupersoonaa. (i.a.-c). *Harjoittelijan opas*. [Sisäinen asiakirja].
- Suomen puhevammaisten tulkit. (10.8.2020) *Puhevammaisten tulkki?* Saatavilla 30.1.2023 <https://www.puhevammaistentulkit.fi/uutiset/tulkkitietoa/>
- Tikoteekki. (i.a.). *Puhevammaisten tulkkauspalvelu*. Saatavilla 30.1.2023 <https://www.kehitysvammaliitto.fi/tikoteekki/tietoa/puhevammaisten-tulkkauspalvelu/>

- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (10., uud. laitos.). Tammi.
- Töytäri, A., & Piirainen, A. (2014). Opiskelijoiden työelämäosaaminen ammattikorkeakoulun päämääränä. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 16(1), 46–61. <https://journal.fi/akakk/article/view/113539>
- Vernerinen. (15.12.2021). *Puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinto*. Saatavilla 10.1.2023 <https://verneri.net/yleis/puhevammaisten-tulkkauksen-erikoisammattitutkinto>
- Virolainen, M. (2006). *Osaamista rakentamassa: Ammattikorkeakoulut harjoittelujen ja työelämäyhteistyön kehittäjinä*. Koulutuksen tutkimuslaitos.

LIITE 1. Haastattelukutsu

Hei!

Olemme kolme puhevammaisten tulkkikoulutuksen opiskelijaa Turun Diakonia-ammattikorkeakoulusta ja toteutamme opinnäytetyömme yhteistyössä Sivupersoonan kanssa. Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää Sivupersoonan puhevammaisten tulkkien kokemuksia opiskelijaharjoittelijoiden ottamisesta erityisesti sen kuormittavuuden näkökulmasta. Tietoja hyödynnetään Sivupersoonan harjoittelukäytänteiden kehittämisessä.

Haastattelu toteutetaan ryhmähaastatteluna viikolla seitsemän (7) ennen helmikuun kuukausipalaveriainne. Haastattelu on teemahaastattelu, jossa keskustellaan muun muassa yleisesti harjoittelukäytännöistä, opiskelijaharjoittelijan tuomasta kuormittavuudesta keikan eri vaiheissa sekä ideoista käytänteiden kehittämiseksi. Haastattelu on kestoltaan noin 1,5 tuntia. Alla olevasta listasta näet oman tiimisi haastatteluajankohdan.

Tiimi 1: maanantai 13.2. klo 11.30–13.00, X toimistolla

Tiimi 2: keskiviikko 15.2. klo 12.30–14.00, etätapaaminen

Tiimi 3: torstai 16.2. klo 15.00–16.00, etätapaaminen

Etähaastattelu toteutetaan Teams alustalla, johon tiimivastaava lähettää linkin haastattelua edeltävänä päivänä.

Tervetuloa mukaan matalalla kynnyksellä! Olisimme kiitollisia, jos pääsisit paikalle keskustelemaan ja jakamaan ajatuksia kyseisistä teemoista.

Ystävällisin terveisin Saana Lehtinen, Hilla Tiitinen & Marissa Viljanen

LIITE 2. Suostumuslomake

SUOSTUMUSLOMAKE

Saana Lehtinen, Hilla Tiitinen & Marissa Viljanen
Diakonia-ammattikorkeakoulu

Suostumuslomake opinnäytetyön aineiston keräämistä varten.

Olemme neljännen vuoden tulkkioiskelijoita Turun Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä, jonka aiheena on selvittää opiskelijaharjoittelijan ottamisen kuormittavuutta tulkkien näkökulmasta. Aineistoa hyödynnetään Sivupersonan harjoittelukäytänteiden kehittämisessä.

Aineisto kerätään kolmesta erillisestä ryhmähaastattelusta ja haastattelu nauhoitetaan. Nauhoitettu ja litteroitu haastattelu tullaan säilyttämään salattuna ja turvallisesti, niin että vain opinnäytetyön tekijät pääsevät käsiksi aineistoon. Haastattelussa kerättyjä tietoja tallennetaan, käytetään ja käsitellään anonyymisti. Anonymiteetistä huolehditaan koko opinnäytetyöprosessin ajan häivyttämällä tiedot, joiden perusteella haastateltavan voi tunnistaa. Haastattelujoukon ja alan pienuuden vuoksi täyttä anonymiteettia ei voida kuitenkaan taata.

Allekirjoittamalla lomakkeeseen suostutte ja sitoudutte osallistumaan haastatteluun sekä antamaan luvan käyttää saamiamme tietoja opinnäytetyössämme.

Sitoudun edellä mainittuun sopimukseen

Allekirjoitus

Paikka ja päivämäärä

LIITE 3. Teemahaastattelurunko

TEEMAHAASTATTELURUNKO

1. Harjoittelukäytänteet yleisesti

- Miten harjoittelun ajankohta vaikuttaa harjoittelijan ottamiseen?
- Millaiset vaikutukset kilpailutuksella on harjoittelijan ottamiseen?
- Miten olet hyödyntänyt Sivupersonan valmiita harjoittelumateriaaleja?
- Miten harjoittelupaikan ja oppilaitosten yhteistyö näkyy ja toteutuu käytännössä?

2. Tiimin ja oppilaitosten yhteistyö

- Mitkä asiat vaikuttavat päätökseen ottaa tiimiin harjoittelija?
- Miksi otat tai et ota harjoittelijaa mukaan keikoille?
- Millaisena koet Tiimisi koon harjoittelijan suhteen?

3. Harjoittelija

- Millaisena koette yhteydenpidon harjoitteluun?
- Millainen on hyvä harjoittelija (suhteessa ympäristöön, asiakkaaseen, muihin tulkkeihin)?
- Kuinka motivoit opiskelijaa?

4. Kuormittavuus keikan eri vaiheissa

ENNEN KEIKKAA

- Onko itselläsi jotain rutiineja tai toimintatapoja ennen keikkaa, joita opiskelijan läsnäolo häiritsee?
- Millaisena koet opiskelijan tiedottamisen tulevasta keikasta ja asiakkaasta?
- Mitä kanavaa käytät tai miten tiedotat opiskelijaa tulevasta?

KEIKAN AIKANA

- Millaisena koet tulkkauksilanteen, kun opiskelija on mukana?
- Koetko opiskelijan ohjaamisen ja tarkkailun kuormittavana?

KEIKAN JÄLKEEN

- Miten, koet keikan läpikäynnin opiskelijan kanssa?
- Millaisena koet keikan läpikäynnin jälkeensä? Koetko raskaaksi puida asioita läpi perinpohjaisesti?
- Kun opiskelija on mukana keikoilla, siirtykö työt helpommin myös arkeen?

5. Kehittäminen

- Miten koet harjoittelijan ottamisen oman ammattitaidon kehityksen kannalta?
- Millä keinoin harjoittelijan ottaminen ei tuntuisi työläältä?